

Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları Recent Period Turkish Studies

Araştırma Makalesi | Research Article

 Açık Erişim | Open Access

Cumhuriyet Dönemi Millî İktisat Politikasına Bir Örnek: “Bursa Dokumacılık AŞ. Nizamnamesi”

An Example of the National Economy Policy in the Republican Era: “The By-law of Bursa Dokumacılık Inc”

Mine Ersevinç¹

¹ Bursa Uludağ Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü, Bursa, Türkiye

Öz

Cumhuriyet Türkiye'sinin kuruluşundan itibaren temel hedeflerinden biri, iktisadi kalkınma olmuştur. Bu durum Atatürk'ün çeşitli söylemlerinden izlenebilmektedir. Örneğin; Atatürk için “iktisadi kalkınma, bağımsız ve özgür Türkiye'nin, daima daha güçlü, daima daha refahlı Türkiye idealinin bel-kemiğidir” ve “büyük dava-mız, en uygar ve en kalkınmış ulus olarak varlığımızı yükseltmektir.” Görüldüğü üzere iktisadi kalkınma, uygar bir ulus ve refah içinde bir toplum hâline gelmenin temel öncüllerinden biridir. Atatürk'e göre iktisadi alanda başarısızlık, kazanılan zaferi gölgede bırakacak ve ülkeyi yoksulluğa sürükleyecektir. Bu çerçevede Atatürk döneminde iktisadi kalkınmanın sağlanabilmesi için çözülmesi gereken birçok sorun içinde öncelik verilen sanayileşme olmuştur. Bir taraftan millî sermaye/millî burjuvazi geliştirilmeye çalışılırken bir taraftan da çeşitli yatırımlar hayata geçirilmiştir. Bunun örneklerinden biri, Osmanlı Devleti dönemine uzanan “Bursa Mensucat-ı Osmaniye Anonim Şirketi”dir. Şirket, her ne kadar kurucu sermayesi farklı girişimcilerden oluşsa da tekstilde makineleşmenin önemli örneklerinden biridir. Cumhuriyet döneminde yine tekstilde makineleşme/sanayileşme yatırımlarının ilk örneklerinden biri söz konusu işletmenin devamı olan “Bursa Dokumacılık Türk Anonim Şirketi”dir. Günümüzde “İpekiş Mensucat AŞ” adıyla varlığını sürdüren işletme gerek Türkiye gerekse de Bursa ekonomisi için önemli bir yere sahiptir. Çalışmada millî iktisat siyasası kapsamında şirketin ilk kuruluş tüzüğü ve dönem gazete haberleri incelenerek iktisadi anlamda etkileri değerlendirilecektir.

Abstract

Economic development has been one of the fundamental goals of the Republic of Türkiye since its establishment. This can be observed from various statements made by Atatürk. For instance, for Atatürk, “economic development is the backbone of an independent and free Türkiye, and of the ideal of an always stronger, always more prosperous Türkiye,” and “our great cause is to elevate our existence as the most civilized and developed nation.” As seen, economic development is one of the basic prerequisites for becoming a civilized nation and a prosperous society. According to Atatürk, failure in the economic field would overshadow the victory achieved and plunge the country into poverty. In this context, industrialization was given priority among the many problems that needed to be solved to ensure economic development during the Atatürk era. While national capital/national bourgeoisie was being developed on the one hand, various investments were implemented on the other. One example of this is the “Bursa Mensucat-ı Osmaniye Anonim Şirketi” (Ottoman Textiles Joint Stock Company), which dates back to the Ottoman Empire period. Even though the founding capital of the company consisted of various entrepreneurs, it is one of the significant examples of mechanization in textiles. One of the first examples of mechanization/industrialization investments in textiles during the Republican period is the “Bursa Dokumacılık Türk Anonim Şirketi” (Bursa Weaving Turkish Joint Stock Company), which is the successor to the aforementioned enterprise. The company, which continues its existence today under the name “İpekiş Mensucat AŞ” (İpekiş Textiles Inc.), holds an important place for both the economy of Türkiye and Bursa. In this study, the company's first founding by-law (nizamname) and contemporary

Atıf | Citation: Ersevinç, Mine. “An Example of the National Economy Policy in the Republican Era: “The By-law of Bursa Dokumacılık Inc”” *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları–Recent Period Turkish Studies* 48 (2025): 349–391. <https://doi.org/10.26650/YTA2025-1534753>

 This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

 2025. Ersevinç, M.

 Sorumlu Yazar | Corresponding author: Mine Ersevinç mineersevinc@uludag.edu.tr

newspaper reports will be examined within the scope of the national economy policy, and its economic impacts will be evaluated.

Anahtar Kelimeler Millî İktisat • Bursa • İpekli Dokuma • Atatürk • Cumhuriyet

Keywords National Economy • Bursa • Silk Weaving • Atatürk • Republic

Extended Summary

The understanding and implementation of political economy by the early Republican cadre were decisively shaped by the legacy inherited from the late Ottoman Empire, the efforts to resolve the resulting problems, global economic developments, and the ideological framework of the new order. In this context, the Misâk-ı Millî - regarded as a foundational manifesto since the War of Independence - was internalized as a critical historical and economic imperative. This foundational commitment gave rise to the goal of establishing a national economy and, consequently, fostering a national bourgeoisie.

The primary objective of the Republican administration was to accelerate the industrialization of Türkiye. This was deemed imperative for two main reasons: the clear global outcome that economic and financial empowerment occurs in parallel with industrialization, and the stark reality of the economic legacy inherited from the Ottoman Empire, where industry was nearly non-existent and domestic capital was severely limited. Consequently, the new administration accepted the necessity of cooperation with foreign capital, enacted crucial legal and institutional regulations, and actively encouraged private entrepreneurs, notably through the establishment of İş Bankası, Türkiye's first private national bank.

During this revolutionary period, Türkiye underwent a process of modernization nationwide, taking significant strides toward independence, nationalization, democratization, and development. Concurrent to these national efforts, remarkable developments were also taking place in Bursa. In the early years of the Republic, Bursa experienced substantial political, social, and economic transformations, serving as a significant area where the national economy policy - dating back to the Committee of Union and Progress (İttihat ve Terakki Partisi) era - began to be realized. One of the most notable examples in this regard is Bursa Dokumacılık AŞ.

Bursa Dokumacılık AŞ., which later adopted the name İpekış after 1930, holds significant historical importance. Its fifty-four-article founding regulation (Nizamname), dated 1925 and preserved in the Presidential State Archives of the Republic of Türkiye, has been fully transcribed into the new Turkish alphabet and systematically analyzed for this study. Within this framework, the study presents the founding principles of the enterprise and provides detailed insights into an early example of the National Economy perspective, offering observations about the socio-economic transformations that occurred in Bursa during the early Republican period.

Upon examining the company's fifty-four-article internal regulation (By-law/Articles of Association), several key organizational points emerge:

- **Official Name:** The company was officially registered as Bursa Dokumacılık Türk Anonim Şirketi.
- **Founding Leadership:** It was founded under the leadership of the Türkiye İş Bankası Bursa Branch and several prominent local entrepreneurs and notable figures, including İnegöllüzade Hacı Safvet, İnegöllüzade Refet, Edremidli Hacı Edhem, Kız Hayat Mektebi founder İsmail Hakkı, Rıdvanzade Hasan, tobacco merchant Salim Nuri, tanner Tevfik, Bat Çarşısı merchant Hacı Abdullah, innkeeper Halid, and seed merchant Hafız Rıza Bey.
- **Structure:** Headquartered in Bursa, the company was authorized to establish representative offices both domestically and abroad.
- **Capital:** Its initial capital consisted of 200,000 Turkish Liras (TL), divided into 20,000 shares, each valued at ten TL.

The regulation detailed the profit distribution mechanism: after allocating 5% of the declared profit as a statutory reserve fund, the remaining portion was to be distributed in cash. Accordingly, the net profit was allocated as follows: 15% to the board members, 15% to institutions, 5% to employees, and 65% to shareholders. Shareholders who failed to claim their dividends within five years would have the unclaimed amounts recorded as company income. Documents related to Bursa Dokumacılık AŞ., including those bearing Atatürk's signature, are significant as they clearly reflect

how the Republican administration consciously continued the national economy policy initiated by the Committee of Union and Progress during the late Ottoman period. Another critical aspect that makes this factory historically valuable is that it represents one of the earliest successful efforts to realize the foundational goals of creating a national bourgeoisie, a national entrepreneur class, and national capital. The factory’s establishment also stands as a testament to the success of İş Bankası, which was founded in the early years of the Republic specifically to strengthen national capital. Finally, its continuous operation from the early Republican era to the present day is noteworthy both as an indicator of the company’s own long-term viability and in terms of its sustained contributions to Bursa’s economy and social life.

Giriş

Türkiye Cumhuriyeti'nin ekonomik siyasasının ana aksını, özellikle de Osmanlı Devleti döneminden kalan ekonomik miras yaratmıştır. Tarihselliği İkinci Meşrutiyet günlerine değin uzanan bu kavramın fiili bir durum alması, Birinci Dünya Savaşı'yla birlikte olmuştur. Ancak ekonomik gelişim bir süreklilik içinde ele alındığında klasik dönemin yapısal özelliklerinin Osmanlı modernleşme aşamalarını da şekillendirmesi son derece doğaldır.

Klasik çok uluslu bir imparatorluk olan Osmanlı Devleti, merkezde sultan ve patrimonyal bir bürokrasinin bulunduğu¹, toplumun yöneten ve yönetilenler olmak üzere keskin bir biçimde ikiye ayrıldığı bir siyasal düzene sahiptir. Üretim modelinin çeşitli çevrelerce komünal-patriarkal, kölecî, feodal ve göçebe gibi kavramlar üzerine oturtulduğu² iktisadi anlayışa sahiptir. Toplumsal yapının ağırlıklı olarak toprak düzenine dayandığı³, sosyal hareketlerin ve kümelenmelerin tanrısal bir düzen çerçevesinde sürekli izlenerek denetim altında tutulduğu ve böylece topluma sürekli olarak "düzen" (nizam-ı âlem) verilmeye çalışıldığı⁴, sosyal bir yapılanma olarak tanımlanabilir.

İmparatorluk, ideolojik, siyasal ve sosyo-ekonomik düzenini XVI. yüzyıla değin çok büyük sorunlarla karşılaşmadan sürdürebilmiştir. Osmanlı Devleti'nin Avrupa ekonomisiyle bütünleşme süreci XVI. Yüzyılda başlamış ve Avrupa ile yapılan ticaret geliştikçe Osmanlı kapalı ekonomisi çözülmeye başladı. Her bölgenin Avrupa sistemine katılması aynı olmadığı için zamansal farklılıklarla Avrupa denetimi İmparatorluk topraklarında hissedildi⁵.

Kuruluş ve yükselme dönemlerinde toprak, küçük el sanatları ve ticarete dayanan iktisadi yapı, tımar sistemi ile getirilen güçlü yönetsel ve mali düzen, fetihlerle birleşerek Osmanlı Devleti'ni bir dünya gücü yapmıştır. Fakat XVII. yüzyıldan itibaren iç ve dış kaynaklı, iktisadi ve siyasi gelişmelerin toplumsal ve ekonomik yapıyı ve dengeleri sarsması ile "klasik" Osmanlı düzeni bozulmaya başlamıştır⁶. Osmanlı Devleti'nin kuruluş ve büyüme dönemlerinden temel dinamikler arasında bulunan tımar sisteminin bozulması, fetihlerin durması, kapıkulları gibi merkez güçlerinin Saray'ın otoritesini sarsması, beşik ulemalığı ve sancağa çıkma geleneğine son verilmesi bu bozulmanın alt başlıkları olmuştur. Ayrıca özel mülkiyet ve buna bağlı kapital birikiminin yaşanmaması, kapitalist bir üretim ve pazar olgusuna dayalı bir sosyo-ekonomik alt yapının bulunmaması⁷, kapitülasyonlarla verilen ayrıcalıklar gibi iç dinamiklere bağlı etkiler zaman içinde olumsuz gelişmeler yaratmıştır. Özellikle de Batı Avrupa merkezli ticaret kapitalizminden sanayi kapitalizmine geçişin yarattığı büyük sosyo-ekonomik devinimle gelen dış etkenler Osmanlı Devleti'ni daha derinden sarsmıştır⁸. Zaman içinde zayıflayan ekonomik ve mali güç ıslahatlar çerçevesinde düzenlenmeye çalışılmış özellikle de İkinci Meşrutiyet döneminde modernleşme ve *millî iktisat* düşüncesi paralelinde şekillendirilmiştir.

Millî iktisat kavramı; İkinci Meşrutiyet döneminin siyasal gücü İttihat ve Terakki Fırkası'nın politik uygulaması olan Türk milliyetçiliği anlayışının iktisadi düzlemdeki yansıması olarak ortaya çıkmıştır. Zafer Toprak "*Millî İktisat*, bir tür neomerkantilist iktisat politikasıdır." demekte ve bu anlayışın doğmakta olan

¹Şerif Mardin, "Yenileşme Dinamiğinin Temelleri ve Atatürk", *Türkiye'de Toplum ve Siyaset (Makaleler 1)*, der. Mümtaz'er Türköne, Tuncay Önder, 3. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul, 1992, s. 208.

²Murat Sarıca, *Siyasal Tarih*, 2. Baskı, Ar Basın Yayın ve Dağıtım, İstanbul, 1983, s. 54-61.

³Emre Kongar, *İmparatorluktan Günümüze Türkiye'nin Toplumsal Yapısı*, C. I-II, 7. Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1993, s. 57.

⁴Şerif Mardin, "Yenileşme Dinamiğinin Temelleri ve Atatürk", s. 209.

⁵Donald Quataert, *Osmanlı Devleti'nde Avrupa İktisadi Yayılımı ve Direniş (1881-1908)*, Yurt Yayınları, Ankara, 1987, s. 18.

⁶Şevket Pamuk, *Osmanlı Ekonomisi ve Kurumları-Seçme Eserler I*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2007, s. 20-25.

⁷Niyazi Berkes, *100 Soruda Türkiye İktisat Tarihi*, I. Cilt, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1972, 142-144.

⁸Ayrıntılı bilgi için bkz. Şevket Pamuk, *Osmanlı Ekonomisi ve Dünya Kapitalizmi (1820-1913)*, Yurt Yayınları, Ankara, 1984; Orhan Kurmuş, *Emperyalizmin Türkiye'ye Girişi*, Bilim Yayınları, İstanbul, 1977.

milliyetçilik ile uyumlu olduğunu vurgulamaktadır⁹. Fakat imparatorluğun ortadan kalkmasına neden olan Birinci Dünya Savaşı, Anadolu'daki sosyo-ekonomik yapıyı son derece olumsuz etkilemiştir. Savaşın sonunda Anadolu'daki demografik yapı, toprak kayıplarından doğan göç hareketlerinden ve insan kayıplarından ciddi biçimde etkilenmiştir. Bu olumsuzluk üretime de yansımış, toplam üretim savaş öncesi düzeyin yarısına düşmüştür¹⁰. Savaş sonrası dönemin getirdiği kaotik ortamda merkezi otoritenin zayıflamasıyla, ticari hayat tamamen durma noktasına gelmiştir. Üretim yetersizliğinden daralan iç ticaret hacmi, ekonomide derinliği azaltırken karaborsa, stokçuluk ve tefecilik yaygın hale gelmiştir. Anadolu'daki insanların alım gücü Duvunu Umumiye'nin endeksine göre savaş öncesi dönemin %60-80'i oranında düşmüştür¹¹. Esasen XX. yüzyıl başlarından itibaren yaşanan savaşlar silsilesi, maddi kayıplar yanında ayrıca emek gücü kayıpları ve kalifiye insan kayıplarını da getirmiş ve sonuç olarak Türkiye Cumhuriyeti'ne ticaret alanında yabancı sermayenin egemen olduğu, sanayinin çok geri kaldığı, alt yapı hizmetlerinin yok denecek kadar az bulunduğu, tarımın gerilediği, dış borçlanmanın had safhaya ulaştığı bir miras kalmasına sebep olmuştur.

Korkut Boratav, Cumhuriyet dönemi Türkiye iktisat tarihinin ilk yıllarını "İktisadi Ölçütlere" göre devrim ve savaş yılları (1908-1922), açık ekonomi koşullarında yeniden inşa (1923-1929), korumacı-devletçi sanayileşme (1930-1939) dönemleri şeklinde sınıflandırmıştır. Ayrıca Cumhuriyet'in iktisat politikasının ilk olarak İzmir İktisat Kongresi'nde "Misak-ı İktisadi" ile çizildiğini vurgulamıştır¹². Bu dönemde ekonomik bağımsızlık devrim kadrosunun temel hedeflerinden biri olmuştur. Nitekim Atatürk İzmir İktisat Kongresi'ni açış konuşmasında "...Efendiler; ...Biz şimdiden hayatımızla ilgili gerekerimizi sağlamaya başlamış bulunuyoruz. Ve doğal olarak barış durumunun kurulmasında daha büyük gelişmeler oluyor. Fakat başarılı olmak için çok çalışmak gerektiğini bilmeliyiz. İktisadiyat diyoruz; fakat arkadaşlar, iktisadiyat demek, her şey demektir. Yaşamak için, mutlu olmak için, insan varlığı için ne gerekse onların tamamı demektir. Ziraat demektir, ticaret demektir, emek demektir, her şey demektir"¹³, sözleriyle ekonominin bir ülkenin varlığı, tam bağımsızlığı için hayati bir önem taşıdığını çok açık bir şekilde ifade etmiştir.

Kurtuluş savaşı ile yürütülen ulusal mücadelenin kazanılmasının ardından barışı kurmak üzere gerçekleşen hukuki sürecin Lozan'da başarıya ulaşması, Anadolu'da yıllarca süren savaşın etkilerinin giderilmesi için gerekli zemini hazırlamıştır. Ancak Anadolu bu süreçte prekapitalist bir üretim düzeyindedir ve kapitalist bir iktisadi anlayışı geliştirecek devrimci bir burjuvaziden yoksun durumdadır. Dönemin egemen sosyal grupları, topraksız ya da küçük toprak sahibi yoksul köylü kitlelerini çeşitli mekanizmalarla sömüren aşiret liderleri, tüccarlar, tefeciler ve cılız bir "sanayiciler" koalisyonudur¹⁴. Millî İktisat düşüncesinin temel hedefi, millî bir burjuvazi yaratmaktır. Cumhuriyet'in önderlik kadrosunun iktisadi kalkınmada ana eksene aldığı hedeflerden birisi de Türkiye'nin sanayileşmesini ivmelendirmek olmuştur ve üzerinde durulan en önemli yaklaşımlardan biri, Müslüman Türkler içinde güçlü bir girişimci sınıfı yaratmaktır. Ancak Batı emperyalizmine karşı verilmiş olan Türk bağımsızlık savaşının zorunlu sonuçlarından biri olarak Kemalist kadro yabancı sermayeye karşı olamamıştır. Hatta İzmir İktisat Kongresi'nde alınan "...ecnebi sermayeye aleyhtar değildir. Ancak kendi yurduna, kendi lisanına ve kanuna uymayan müesseselerle münasebette bulunmaz..." kararı bunu somut olarak yansıtmıştır. Buna göre 1920'lerin başında iktisadi milliyetçilik ve bağımsızlığa yüklenen anlamın yabancıların ulusal ekonomiye müdahalesinin reddedilmesi ile sınırlı kaldığını söylemek

⁹Zafer Toprak, *Türkiye'de Ekonomi ve Toplum (1908-1950) Milli İktisat-Milli Burjuvazi*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1995, s. 145.

¹⁰Vedat Eldem, *Harp ve Mütareke Yıllarında Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomisi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1994, s. 131.

¹¹Vedat Eldem, *Harp ve Mütareke...* s. 131.

¹²Korkut Boratav, *Türkiye İktisat Tarihi 1908-1985*, Gerçek Yayınları, İstanbul, 1990, s. 7-10.

¹³Ayşe Afet İnan, *İzmir İktisat Kongresi (17 Şubat-4 Mart 1923)*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1989, s. 58-62.

¹⁴Taner Timur, *Türk Devrimi ve Sonrası*, İmge Kitabevi, Ankara, 1993, s. 15.

mümkündür. Bu bağlamda yabancı sermaye ile iş birliği kabul edilmiş durumdadır¹⁵.

Bu dönemde özel girişimciye gerekli olan yatırım finansmanı sağlamak için 1924'te Türkiye İş Bankası'nın, 1925'te Sanayi ve Maadin Bankası'nın kurulması, 1927'de Teşvik-i Sanayi Kanunu'nun düzenlenmesi gibi adımlar atılmıştır. 1928 Dünya Ekonomik Bunalımı'nın mevcut sorunları daha da derinleştirmesi ise ekonomiyi yeni bir yönelime sürüklemiş, Cumhuriyet'in ilk yıllarında izlenmeye çalışılan liberal ekonominin başarılı olamaması üzerine Devletçilik denilen fakat aslında devlet ile özel sektörü bir arada tutan daha çok karma ekonomik model denilebilecek ekonomi-politiğin uygulanmasına neden olmuştur¹⁶.

1. Bursa'da Ekonomik Yaşam

Osmanlı Devleti döneminde özellikle dokuma ve bıçak üretimi açısından dikkat çeken Bursa'da o dönemden itibaren en önemli üretim kollarından birisi ipek dokumacılığı olmuştur ve özellikle de evlerdeki tezgâhlarda dokuma yapılmıştır. 1917 yılında bu şekilde bin dört yüz kadar tezgâh mevcuttur. İpek dokumacılığı aynı zamanda fabrikalarda da yapılmıştır. Söz konusu fabrikaların hemen hemen hepsi Meşrutiyet dönemi sonrası kurulmuştur.¹⁷

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde Bursa'da iki ana sanayi bölgesi bulunduğu saptanabilmektedir. Bunlardan birincisi şehrin batısında bulunan sanayi bölgesidir ve Cilimboz Deresi çevresindedir. Burada dikkati çeken gerek filatür gerekse ipek koza üretim fabrikalarının derenin hemen kıyısında yer almalarıdır. Sadece "Fabrikayı Hümayun" filatür fabrikası derenin tam kenarındadır. Diğerleri nispeten daha içeri kısımdadır. Özellikle Altıparmak Caddesi üzerindeki filatür fabrikaları dereden tamamen uzaktadır. Bunlar muhtemelen dereden kanallarla getirilen su ile işletilmektedir. Elde edilen bir başka veri ise Cilimboz bölgesindeki fabrika sayısının çok fazla olmadığıdır.

Bursa'daki ikinci sanayi alanı şehrin doğusundadır ve asıl önemli ve yoğun bölge burasıdır. Daha önce yapılan araştırmalarda genelde şehrin doğu kanadındaki sanayi oluşumlarının Gökdere Vadisi'nde yer aldığı belirtilmektedir. Ancak yapılan incelemelerde gerek filatür gerekse ipek koza üretim fabrikalarının derenin hemen kıyısında yani Gökdere Vadisi'nde bulunmadığı bilgisine ulaşılmıştır. Hatta fabrikalar oldukça içeride yer almaktadır. Fabrikaların en yoğun olduğu bölge, Umur Bey Mahallesidir. Buradaki fabrikaların kaynak sularından yararlanmış olması muhtemel görünmektedir. Zira Uludağ'ın tam eteklerindeki Umur Bey Mahallesi, dağdan gelen kaynak sularıyla beslenmektedir. Bursa'nın doğusundaki diğer sanayi alanı Hacı İskender Mahallesi'nde ve daha doğudaki fabrikalarda ise Namazgâh Deresi-Teferrüç Suyu'ndan faydalanılmıştır¹⁸.

Bu dönemde Bursa'da ipek üretiminde büyük bir yüzdeyle gayrimüslim kadınlar yer almaktadır. Fabrikaların emek arzına yakın alanlarda kurulması hem işgücüne erişmeyi hem de bu işgücünün fabrikaya ulaşımını (ulaşım maliyetinin ortadan kaldırılmasını) kolaylaştırmıştır¹⁹.

Bursa'da ekonomik canlanma açısından önemli yerlerden biri Gemlik'tir. 1864 yılında üretimi ve ticareti geliştirmek, filatür fabrikalarının çektiği ipek ipliği balyalarını çeşitli yerlere aktarmak için "Gemlik Vapur Şirketi" adıyla bir vapur kumpanyası oluşturulması planlanmış ve 1865 yılında Gemlik'ten İstanbul'a vapur

¹⁵Yahya S. Tezel, *Cumhuriyet Döneminin İktisadi Tarihi*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, 1994, s. 153.

¹⁶Yüksel Ülken, *Atatürk'ün İktisadi Düşüncesi Ve Politikası*, Atatürkçülük (İkinci Kitap), Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1988, s. 254-255.

¹⁷Gündüz Ökçün, *Osmanlı Sanayii 1913-1915 İstatistikleri*, Hil Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, 1984, s. 146.

¹⁸Mine Ersevinç, "Industrial Regions Of Bursa According To The City's Drainage Map Of 1909", *Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 21, S. 21, Bursa, 2011/2, s. 153, 154.

¹⁹Sevilay Kaygalak, *Kapitalistleşme Sürecinde Bir Osmanlı Anadolu Kenti: Bursa 1840-1914*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2006, s. 171.

seferleri başlamıştır²⁰.

Bursa'da ekonomik canlanma açısından önemli yerlerden bir başkası Mudanya Gümrüğü'dür. Bursa ve çevresindeki kentlerden getirilen ürünler ve mallar buradan dışarıya pazarlanırken ithal edilen mallar Anadolu'ya dağıtılmaktadır²¹. "Bursa-Mudanya Demiryolu" kurularak böylece Bursa'nın uluslararası ipek ticaretiyle daha güçlü bağlar kurabilmesi ve ham ipek aktarımının daha işlevsel hale getirilebilmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Buna ek olarak demiryolu; zirai ürünlerin İstanbul'a aktarımını, iktisadi getiri sağlayan krom ve borsit gibi madenlerin ihracını ve Osmanlı'nın diğer topraklarından ve dünyadan ithal ürünlerin Bursa'ya gelişini kolaylaştırmayı da amaçlamaktadır. Son olarak Bursa-İstanbul arası yolcu trafiğini rahatlatmak da demiryolunun önemli kuruluş hedefleri arasında yer almaktadır²².

İttihat ve Terakki'nin Millî İktisat politikası çerçevesinde millî sermaye ile Bursa'da çeşitli açılan şirketler açılmıştır. Bunlar; "Bursa Numune-i Terakki Komandit İpek Şirketi"²³, "Bursa Mensucat-ı Osmanî Anonim Şirketi"²⁴, "Bursa Konservecilik Komandit Şirketi"²⁵, "Bursa Osmanlı Sanayi Şirketi"²⁶, İnegöllüzade Hacı Saffet Bey öncülüğünde kurulan "Osmanlı Seyr-i Sefain Anonim Şirketi"²⁷, merkezi İstanbul'da olan "Manifatura Ticareti Osmanlı Anonim Şirketi"²⁸dir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında bütün ülke genelinde olduğu gibi Bursa'da da uzun süreli savaşlar nedeniyle büyük bir tahribat mevcuttur. Bursa'nın iktisadi yapısında ağırlığı oluşturan ve büyük bir oranda yabancı yatırımcıların denetiminde bulunan iplik ve dokuma üretimi gerek Birinci Dünya Savaşı sırasında gerekse Kurtuluş Savaşı'nın etkisiyle tam bir çöküntü yaşamıştır. Özellikle Birinci Dünya Savaşı'nda, Osmanlıların Fransızlara karşı saflarda yer alması ipek üretimini geriletmiş, Lyon kentine ipek ipliği ve koza ihracatını azalmıştır.

Cumhuriyet sonrasında Bursa'da iktisadi yaşamı etkileyen bir başka önemli sorun 1923-29 yılları arasında gerçekleştirilen nüfus değişiminin (mübadele) sonuçlarıdır. Savaş öncesinde Bursa nüfusunun üçte birini oluşturan gayrimüslimlerin (Ermeni ve Rumların) mübadele ile ülkeden ayrılmaları, Bursa ekonomisini olumsuz etkilemiştir. Çünkü Lozan Antlaşması öncesinde Bursa'daki iş bölümünde Rum ve Ermenilerin çoğunluğu zanaatkarlık, teknik ve idari işler yapmaktadır. Mübadeleden sonra bu iş kollarında büyük boşluk yaşanmıştır. Hatta birçok alanda neredeyse hiç esnaf kalmamıştır²⁹. Rum ve Ermenilerin ülkeden ayrılmasıyla yaşanan boşluk, göçmenler ve mübadillerle kapatılmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda devlet, bu kesimlere üç yıl vergi ile askerlikten muafiyet getirmiştir. Dönem kaynaklarında çoğunlukta esnaf ve tüccar ailelerin bulunduğu Mudanya beldesinin durumu şu cümlelerle aktarılmaktadır; *"Eğer iskân edilen Rumeli Türklerinden 5-10 sanatkâr çıkmasa, kasabada ihtiyaç-ı umumiye ne surette tatmin edildiği cidden temsil edilecek bir keyfiyettir. Bazı esnaf gurubu hiç yoktur. Diğer sanatlar da yeterli değildir"*³⁰.

²⁰Mine Ersevinç, "19. Yüzyılda Bursa'daki İpek Ticaretini Geliştirmeye Yönelik Bir Kurum: Vapur Kumpanyası Ve Nizamnamesi", OTAM, S. 24, Güz 2008, s. 8.

²¹Örneğin; 1924 (H. 1340) yılında 881.222.100 kuruşluk ithalat, 487.441.100 kuruşluk ihracat yapılmıştır. Bkz. 1927 Bursa Vilâyeti Salnamesi, Bursa Vilâyeti Matbaası, 1927, s. 249-250.

²²Mine Ersevinç, "İmparatorluk'tan Cumhuriyet'e Bursa-Mudanya Demiryolu ve Bir Kent Bursa", İkinci İktisat Tarihi Kongresi, Bildiriler 1, 24-25 Haziran 2010, Elazığ, 2013, s. 489.

²³Ertuğrul Gazetesi, 7 Haziran 1911 (Raif Kaplanoğlu Arşivi-RKA).

²⁴Ertuğrul Gazetesi, 15 Nisan 1910.

²⁵Hüdavendigâr Gazetesi, 21 Nisan 1915 (RKA).

²⁶Hüdavendigâr Gazetesi, 2 Ağustos 1910 (RKA).

²⁷Ertuğrul Gazetesi, 27 Temmuz 1911 (RKA).

²⁸Ertuğrul Gazetesi, 21 Mayıs 1911 (RKA).

²⁹1927 Bursa Vilâyeti Salnamesi..., s. 289.

³⁰Bursa Vilâyeti Coğrafisi (Cenubu Marmara Havzası), Haz. Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Riyaseti Coğrafya Encümeni İstanbul, 1927, s. 231.

Mübadelenin bir diğer sonucu, Bursa'daki fabrikaların birçoğunun yabancı ve azınlıklar elinde bulunmasından dolayı bu grupların savaş sonrasında ülkeden ayrılmalarıyla beraber Bursa'nın adeta bir fabrika hurdalığına dönüşmüş olmasıdır. Genç Cumhuriyete yalnızca oldukça geri teknolojiye sahip 13 ipek ipliği, 3 dokuma, 1 makarna ve şehriye, 6 un, 2 gazoz fabrikası kalmıştır³¹.

Sözü edilen iktisadi çöküşü sonlandırarak bir gelişme dinamiği oluşturmak için devrim kadrosu tüm ülkede çeşitli girişimlere başlamış ve ulusal kalkınmayı hedeflemiştir. Bu bağlamda 1923 yılında Lozan Antlaşması'yla kapitülasyonların kaldırılması, millî iktisat uygulamasını güçlendiren adımlardan biri olmuştur. Bu çerçevede daha önce İzmir İktisat Kongresi'nde de tartışılmış olan yabancıların rejî ve diğer ayrıcalıkları tekrar gözden geçirilmiştir. 30 Temmuz 1924'te -13 Haziran 1923'te hükümet ile rejî şirketi aralarında yapılan- bir anlaşmayla verilen imtiyaz iptal edilmiştir. Böylece şirketin "*Bütün malları, hakları ve taahhütleri*" Türkiye Cumhuriyeti'ne geçmiştir. 1925 yılında ise tütün rejîsi satın alınarak devletleştirilmiştir. En yüksek düzeyli ipek ve tütün aşarının Bursa'dan sağlandığı düşünüldüğünde tüm bu gelişmelerin Bursa'yı derinden etkilediği söylenebilir.

Bu bağlamda, 1925'te özel girişime ait bir tekstil fabrikası olan, sonradan "İpekiş" adını alan ve çalışmamızın öznesini oluşturan "Bursa Dokumacılık AŞ"nin temeli Atatürk tarafından atılmıştır. 1934 yılında Bursa'da ipekli dokuma fabrikalarının sayısı 16'ya yükselmiştir. 1934 Bursa Yıllığı'na göre; yirmiden fazla tezgâhlı-yedi büyük fabrika, sekiz-yirmi tezgâhlı otuz iki orta büyüklükte fabrika, bir-altı küçük tezgâhlı-on üç küçük fabrika, yirmi beş tane ipek ve büküm fabrikası, çeltik fabrikası, konserve fabrikası gibi fabrikalar kurulmuştur³². Atatürk'ün son Bursa gezisi olan 1938 yılında Merinos Fabrikası açılmış, bin yüz kırk beş tavalı, yirmi ipek ipliği fabrikasıyla, beş yüz seksen iki tezgâhlı, kırk üç dokuma fabrikası üretime devam etmiştir. "Gemlik Suni İpek Fabrikası" Bursa'daki üretim için bir başka önemli yatırım olmuştur. Böylece Bursa'nın bugün de varlığını sürdüren tekstil merkezi olma niteliği, bu dönemde kazanılmıştır. Cumhuriyet döneminde Bursa'nın tarıma elverişli topraklarının verdiği avantaja ek olarak bir sanayi ve ticaret bölgesi haline gelmesi, demografik hareketliliği Bursa'ya doğru hızlandırmış ve zaman içinde Bursa nüfusu büyük oranda artış göstermiştir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında nüfus eskiden olduğu gibi Yeşil, Setbaşı, Umurbey, Mollaarap, Muradiye mahallerinde yoğunlaşmış ve kent yerleşim planında önemli bir değişiklik olmamıştır. Kentin mekânsal yapısında değişiklik zaman içerisinde gerçekleşmiş ve bu değişime yol açan yatırımların başında kuzey yönünde bir eksen oluşturan "Bursa Dokumacılık AŞ." ile Merinos fabrikaları gelmiştir. Ayrıca Çekirge istikâmetinde yeni bir yol açılmış ve Atatürk'ün isteğiyle "Bursa Kaplıcaları T.A.Ş." kurulmuştur. Bu gelişmeler, Çekirge çevresinde önemli bir nüfus yoğunlaşması yaşanmasıyla neticelenmiştir. Kentin bir başka çekim merkezi, Atatürk Caddesi, Atatürk Anıtı ve hükümet binaları başta olmak üzere kamu binalarının yoğunlaştığı "heykel" ismini alan bölgedir ve bu bölge kentin ana merkezi haline gelmiştir.³³

2. Bursa Dokumacılık AŞ. Kuruluş Süreci

1910 yılında Bursa'da "Bursa Mensucat-ı Osmaniye Anonim Şirketi" adıyla bir dokuma fabrikası teşkil edilmiştir. Cumhuriyet döneminde ise 1925 yılında kâğıt üzerinde oluşturulan "Bursa Dokumacılık AŞ." isimli fabrikanın 1927'de fiili olarak kuruluşu gerçekleştirilmiştir³⁴. 6 Kasım 1930'da yeniden yapılandırılan işletme, "Bursa Dokumacılık ve Trikotaj Anonim Şirketi" ve İş Bankası'nın ortaklığıyla özel girişimcinin yatırımıyla

³¹1927 Bursa Vilâyeti Salnamesi..., s. 288-289.

³²Ayrıntılı bilgi için bkz. 1934 Bursa Yıllığı, Bursa Belediyesi Neşriyatı, 1935.

³³1973 Bursa Yıllığı..., s. 45

³⁴Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), 490-1-0-0/1452-16-4. Ek: 1 belge orijinali.

açılmış bir kurumdur. Yine 1930 yılında bugünkü ismi olan "İpekiş" adını almış³⁵, 1940'ta "Yün-İş" ile birleşmiştir. Günümüzde de faaliyetini sürdüren fabrika, Bursa'da halen faaliyete devam eden en eski fabrikadır. Bu çalışmada temeli 1925 yılında Atatürk tarafından atılan fabrikanın kuruluşu ve sonrasında geliştirilmesine dair saptanan belgeler değerlendirilecektir. Bu çerçevede özellikle kuruluş özelliklerini yansıtmaya amacıyla belgelere aynı dil ve içerikle yer verilmesi tercih edilmiştir. Söz konusu belgeler, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri'nde yer almaktadır ve gerek Osmanlı Devleti döneminde kurulmuş olan gerekse de Cumhuriyet döneminde kurulan fabrikalara dair çeşitli belgeler burada mevcut bulunmaktadır.

Bu bağlamda kronolojik olarak ilk belge 21 Nisan 1923 tarihli'dir. Burada açılacak mensucat fabrikası hakkında araştırma yapmak üzere Çekoslovakya'dan Mösyö Robert Kozaki'nin Bursa'ya gelmesine izin verilmesine dair bilgi bulunmaktadır³⁶. Bu şahsın gelip gelmediğine dair bir belge bulunmamaktadır, fakat 1923 yılına ait bir belgenin mevcudiyeti daha Lozan Antlaşması imzalanmadan toplanan İzmir İktisat Kongresi'nde onanan "millî iktisat" siyaseti ve özel girişimci yatırımları çerçevesinde teşebbüslerin başladığına işaret etmektedir.

2 Temmuz 1924 tarihli³⁷ belgedeki Türkiye Cumhuriyeti Başvekâlet Özel Kalem-i Mahsus ile Ticaret Bakanlığı arasındaki yazışmalarda ise Osmanlı Devleti döneminde kurulmuş olan "Bursa Mensucatı Osmaniye AŞ"'nin sermaye arttırımından söz edilmektedir. Burada 1910 yılında Necip Efendi'ye verilen ruhsat ile kurulan şirketin³⁸ çalışmalarının devam ettiği de anlaşılmaktadır.

00001

Türkiye Cumhuriyeti Başvekâlet Kalem-i Mahsus Müdürlüğü Adet: 6/2813

Ticaret Bakanlığı'na;

2 Temmuz 1340 (1924) tarihli ve Ticaret Genel Müdürlüğü'nün 2318/3326 numaralı yazılarına cevaptır.

Bursa Mensucat Şirketi'nin iç tüzüğü'nün 4. maddesinin değiştirilmiş şeklini içeren teklif, Bakanlar Kurulu tarafından onaylanan kararname ile birlikte konuya ilişkin tasarı örneği ekte sunulmuştur. 29 Temmuz 1340 (1924)

00002

Türkiye Cumhuriyeti Başvekâlet Kalem-i Mahsus Müdürlüğü Adet: 701

Ankara, 20 Temmuz 1340 (1924)

Kararname;

Bursa Mensucat Şirketi'nin 10 Mayıs 1340 (1924) tarihinde toplanan hissedarlar genel kurulunda şirketin ana sözleşmesine uygun olarak sermayesinin 5.000 lira artırılmasına karar verilmiştir. Bu artışın yapılan incelemeler neticesinde Ticaret Bakanlığı tarafından da uygun bulunduğu anlaşılmıştır. Bu nedenle şirket sermayesinden söz eden 4. maddenin değiştirildiğini gösteren tasarının onayı, Ticaret Bakanlığı'nın 3 Temmuz 1340 (1924) tarihli ve Ticaret Genel Müdürlüğü'nün 3418/3336 sayılı yazısıyla teklif edilmiş, Bakanlar Kurulu'nun 20 Temmuz 1340 (1924) tarihli toplantısında kabul edilmiştir.

00003

Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı Ticaret Genel Müdürlüğü

Özel No: 3418 / Genel No: 3326

³⁵Ek: 2 İpekiş belge orijinali. BCA, 30-18-1-2/13-59-10, (03.09.1930).

³⁶Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Hariciye Nezareti İstanbul Murahhaslığı (HR.İM.), 28/51, (21.04.1923). Ek: 3 belge orijinali.

³⁷BCA, 30-18-1-1/10-34-18, (20.07.1924).

³⁸BOA, Bâb-ı Âli Evrak Odası (BEO), 3757/291744-1, (16 Mayıs 1326).

Özet: Bursa Mensucat Şirketi'nin iç tüzüğünün değiştirilmiş maddesi hakkında

Başbakanlığa;

Bursa Mensucat Şirketi'nin 10 Mayıs 1340 (1924) tarihinde yapılan hissedarlar genel kurulunda şirket ana sözleşmesine uygun olarak sermayesinin 5.000 lira artırılmasına karar verilmiştir. Bu artış, aciz vekâletimizce (bizim tarafımızdan) yapılan incelemeler sonucu uygun görülmüştür. Bu nedenle sermayeyle ilgili olan 4. maddenin düzenlenmiş yeni şeklini içeren iki nüsha iç tüzük tasarısı ekte sunulmuştur. Gereğinin yapılması yüce vekâletinizin yüksek görüşüne arz olunur efendim.

Tarih: 6 Temmuz 1340 (1924)

İmza: Ticaret Bakanı Başbakanlık 3/5108- lef 2-3-7-40 Bakanlar Kurulu.

00004³⁹

Bursa Mensucat Türk Anonim Şirketi

Merkez: Bursa, Yeşil Caddesi No: 26, Tarih: 16 Haziran 1340 (1924)

10 Mayıs 1340 (1924) tarihinde 7.080 hisseli hissedarların katılımıyla yapılan genel kurul toplantısında şirket ana sözleşmesinin 4. maddesinin ilk fıkrasında belirtilen 10.000 liralık sermayenin, aynı maddenin ikinci fıkrasına dayanarak 15.000 liraya çıkarılması hakkındaki yönetim kurulu teklifi görüşülmüş ve oybirliğiyle kabul edilmiştir. Bu kararla birlikte söz konusu 4. madde, aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Eski Hali

Şirketin sermayesi 10.000 Osmanlı Lirasıdır. Bu sermaye, hamiline yazılı ve her biri 1 Osmanlı Lirası değerinde 10.000 hisseye bölünmüştür. Genel kurul, bu sermayeyi %50 oranında artırmaya yetkilidir. Hisse senetlerinin iki nüshası, çıkarılmadan önce örnek olarak Ticaret ve Bayındırlık bakanlıklarına sunulacaktır.

Yeni Hali

Şirketin sermayesi 15.000 Türk Lirasıdır. Bu sermaye, hamiline yazılı ve her biri 1 Türk Lirası değerinde 15.000 hisseye bölünmüştür. Hisse senetlerinin iki örneği, çıkarılmadan önce Ticaret ve Bayındırlık bakanlıklarına sunulacaktır.

İmza: Şirket Müdürü İmza: Yönetim Kurulu Başkanı

Tarih: 16 Haziran 1340 (1924)

Bir başka belge 20 Temmuz 1924 yılına aittir. Belgenin içeriği aşağıdaki şekildedir.

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Özel Kalem, Adet: 701, Yer: Ankara, Tarih: 20 Temmuz 1340 (1924)

Kararname;

Bursa Mensucat Şirketi'nin 10 Mayıs 1340 (1924) tarihinde yapılan hissedarlar genel kurulunda, şirket ana sözleşmesine göre sermayesinin 5.000 lira artırılmasına karar verilmiştir. Bu artış, Ticaret Bakanlığı tarafından yapılan inceleme sonucunda da uygun bulunmuştur. Buna bağlı olarak şirket sermayesini düzenleyen 4. maddenin değiştirildiğini gösteren tasarının onayı, Ticaret Bakanlığı'nın 3 Temmuz 1340 (1924) tarihli ve Ticaret Genel Müdürlüğü'nün 3418/3336 sayılı teklifi üzerine, Bakanlar Kurulu'nun 20 Temmuz 1340 (1924) tarihli toplantısında kabul edilmiştir.

Türkiye Cumhurbaşkanı Gazi [imza]

İmzalar: Eğitim Bakanı, Maliye Bakanı, Dışişleri Bakanı, İçişleri Bakanı, Adalet Bakanı, Millî Savunma Bakanı, Başbakan, Mübadele İmar ve İskân Bakanı, Sağlık ve Sosyal Bakanı, Ticaret Bakanı, Ziraat Bakanı⁴⁰.

³⁹Ek: 4'te orijinal belge.

⁴⁰Ek: 5'te orijinal belge.

3. Bursa Dokumacılık Türk Anonim Şirketi Nizamnamesi (İç Tüzüğü)

19 Temmuz 1925 tarihli belge; Osmanlı döneminde temeli atılan ve bugün "İpekiş" adı ile devam eden şirkete dair arşiv kayıtlarında yer alan resmi kuruluşa dair ilk belgedir. Belgede "Bursa Dokumacılık Türk Anonim Şirketi" iç tüzüğünün onayının Bakanlar Kurulu'nun 19 Temmuz 1341 (1925) tarihli toplantısında ele alındığı belirtilmiştir. Karar üzerine düzenlenen kararname ile iç tüzük tasarısının onaylı örneğinin ilişkide yer aldığı ifade edilmiştir⁴¹.

Kararname- Tarih: 19 Temmuz 1341 (1925);

Genel olarak dokumacılık sanatıyla ve bu işin gerektirdiği bütün sanayi kollarıyla uğraşmak amacıyla merkezi Bursa'da olmak ve 51 yıl süreyle faaliyette bulunmak üzere 200.000 Türk Lirası sermaye ile kurulmuş olan "Bursa Dokumacılık Türk Anonim Şirketi"nin gerekli düzenleme, tadilat ve hazırlık işlemlerinin gerçekleştirilmesi hususunda Ticaret Bakanlığı'ndan alınan iç tüzük ile sermayenin %10'unun depozito olarak yatırıldığına ilişkin banka mektubu ve taahhüt senedi, Bakanlar Kurulu'nun 19 Temmuz 1341 tarihli toplantısında incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Bahsi geçen şirketin iç tüzüğü, yapılan değişikliklerle birlikte onaylanarak kabul edilmiştir.

Ticaret Bakanlığı'na, 6/3645

16 Temmuz 1341 (1925) tarihli ve Ticaret Müdürlüğü 3754150/16596 cevabıdır.

"Bursa Dokumacılık Türk Anonim Şirket" iç tüzüğünün onayı, Bakanlar Kurulu'nun 19 Temmuz 1341 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır. Bu karar üzerine düzenlenen kararname ile onaylı iç tüzük tasarısının bir örneği ilişkide sunulmuştur efendim⁴².

Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı – Ticaret Genel Müdürlüğü 3754/150.

Tarih: 16 Temmuz 1341 (1925)

Özet: *Bursa Dokumacılık Türk Anonim Şirketi Hakkında*

Başbakanlığa;

Genel olarak dokumacılık ve bu işin gerektirdiği tüm sanayi kollarında faaliyet göstermek üzere merkezi Bursa'da olmak şartıyla 51 yıl süreli ve 200.000 Türk Lirası sermaye ile kurulan Bursa Dokumacılık Türk Anonim Şirketinin iç tüzüğünde yapılan değişiklik, düzeltme ve eklemeler tarafımızca incelenmiş ve uygun bulunmuştur. Ayrıca şirket sermayesinin %10'unun depozito olarak yatırıldığını gösteren banka mektubu ve taahhüt senediyle birlikte evrak, yüksek makamınıza arz ve takdim edilmiştir. Şirketin iç tüzüğünün onaylanmasına İcra Vekilleri Heyeti'nce izin verilmesi rica olunur efendim hazretleri.

İmza: Ticaret Genel Müdürü Ticaret Bakanı⁴³

Türk Anonim Şirketleri İç Tüzük Örneği, Ankara: "Yeni Gün" Matbaası, Yıl: 1341 (1925)⁴⁴

Türk Anonim Şirketleri İç Tüzüğü Örneği

Birinci Bölüm: Şirketin Kuruluşu, Amacı, İsmi ve Merkezi Hakkındadır

⁴¹BCA, 30-18-1-1/14-46-2-1, (19.07.1925).

⁴²Ek: 6'da orijinal belge.

⁴³Ek: 7'de orijinal belge.

⁴⁴Ek: 8'de orijinal belge.

1. Madde – Genel olarak dokumacılık ve bu işle ilgili gerekli olan tüm sanayi kollarında faaliyet göstermek amacıyla ve bu hususların kapsamı genişletilmeksizin aşağıda imzaları bulunan kişiler tarafından bir Türk anonim şirketi kurulmuştur. Şirketin kurucuları ve hissedarları şunlardır:

Türkiye İş Bankası Bursa Şubesi, İnegöllüzade Hacı Safvet, İnegöllüzade Refet, Edremitli Hacı Edhem, Kız Hayat Mektebi Müessisi İsmail Hakkı, Rıdvanzade Hasan, Tütün taciri Salim Nuri, Debbağ (derici) Tevfik, Bat Pazarı tacirlerinden Hacı Abdullah, Hancı Halid, Tohumcu Hafız Rıza Bey.

Bu şahıslar arasında ileride belirtilen esaslara göre hisse dağılımı yapılmak suretiyle şirketin kuruluşu gerçekleştirilmiştir.

2. Madde – Şirketin unvanı (adı): Bursa Dokumacılık Türk Anonim Şirketi'dir.⁴⁵

Genel Hüküm: Şirketin tabiiyeti (uyruğu) Türkiye Cumhuriyeti'ne aittir ve tüm işlemlerinde Türkiye Cumhuriyeti'nin yürürlükteki ve gelecekte yürürlüğe girecek kanun ve düzenlemeleri uygulanacaktır. Şirket, tüzel kişilerin taşınmaz mallar üzerindeki tasarruflarına ilişkin yasal hükümler doğrultusunda kuruluş amacı ve işlemlerinin yürütülmesi çerçevesinde taşınmaz mal edinebilir ve bu mallar üzerinde tasarrufta bulunabilir.

3. Madde – Merkez; Şirketin merkezi Bursa'dır. Ancak Türkiye Cumhuriyeti topraklarında başka yerlerde ve yabancı ülkelerde de şubeler açabilir. Açılan her şube hakkında Ticaret Bakanlığı'na bilgi verilecektir.
4. Madde – Süre; şirketin süresi, özel bir nedenle feshedilmediği veya uzatılmadığı takdirde, 51 yıl ile sınırlıdır.

İkinci Bölüm – Sermaye ve Hisse Senetleri Hakkındadır.

5. Madde – Sermaye ve Hisse Dağılımı; şirketin sermayesi 200.000 Türk Lirası olup her biri 10 Türk Lirası değerinde 20.000 hisseye bölünmüştür.

(Hisseler aşağıdaki şekilde düzenlenecek ve dağıtılacaktır⁴⁶:

1000 adet 1 hisselik senet, 1000 adet 10 hisselik senet, 180 adet 50 hisselik senet. Bunlara ek olarak şirketin kurulmasına katılabilmeleri amacıyla Türkiye İş Bankası adına, bir defada 20.000 lira ödeyerek karşılığında 10 hisse. Diğer bazı kurumlara ise her biri en az 2000 lira olmak üzere bir defada ve peşin ödemeye verilmek üzere 21 hisse ihraç edilecektir. Bu şekilde dağıtılan hisselerle sahip olanlar, şirketin tasfiye (fesih) işlemleri sırasında bu hisseler nedeniyle şirket sermayesinden herhangi bir hak talep edemezler. Ayrıca şirketin bu hisseler üzerindeki hakkı sınırlı tutulduğundan gerek kuruluş aşamasında gerekse sonrasında bir kurumun 200 hisseden fazla hisse edinme hakkı olmayacaktır.

8. Madde – Hisse senetleri, şirket yönetim kurulu üyeleri (meclis-i idare) arasından seçilecek iki kişinin imzasını ve şirketin resmî mührünü taşıyacaktır.

(55. Madde- Resmî Belgelerde Yetki ve Geçerlilik; şirketin işlemlerini yürütmek amacıyla düzenlenecek her türlü belge ve yazışmalar (senetler ve mektuplar), şirket müdürlerinden biri ile yönetim kurulu üyelerinden birinin imzasını ve şirketin resmî mührünü taşıyacaktır. Aksi takdirde bu tür belgeler geçerli sayılmaz.⁴⁷

Sermaye Artışı Yetkisi; genel kurul, mevcut sermayeyi bir katına kadar artırma yetkisine sahiptir. Sermaye artışına karar verildiğinde hükümete bilgi verilmesi zorunludur. Sermayenin bir katından daha fazla artırılması, öncelikle hükümetin onayının alınmasına bağlıdır. Şirketin hisse senedi bedelleri tam olarak tahsil

⁴⁵Ek: 9'da orijinal belge.

⁴⁶Not: Matbu metin buradan itibaren el yazısı olarak -bir ilave şeklinde- devam ediyor. El yazısı şeklindeki metin, köşeli parantez içinde gösterilmiştir.

⁴⁷Ek: 10'da orijinal belge.

edilmeden sermaye artırımını yapılamaz ve yeni hisse senedi ihracına karar verilemez. Şirketin çıkaracağı hisse senetlerinin örnekleri, ihraç edilmeden önce onaylanmak üzere Ticaret Bakanlığı'na teslim edilecektir.)⁴⁸

6. Madde– Şirketin Kuruluşunun Kesinleşmesi; şirketin kuruluşu, sermayenin tamamı imzalanıp ve %10'u tahsil edildikten sonra kesinleşmiş sayılacaktır. Sermaye ödemesi yapan hissedarlara, ödedikleri tutarı gösteren geçici senetler verilecektir. Sermayenin tamamı ödendiğinde hissedarların elindeki bu geçici senetler asıl senetlere dönüştürülecektir. Hisse senetleri, Türkçe olarak düzenlenecektir.

Sermayenin Taksitlerle Tahsili; sermayenin ilk taksitinin ödenmesinden sonra kalan tutar, şirketin ihtiyacına göre taksitler hâlinde veya peşin olarak, yönetim kurulu kararıyla Ankara (hükümet merkezi), İstanbul (Dersaadet) ve gerekli görülen diğer yerlerde resmî veya gayri resmî bazı gazetelerde, en az otuz gün önceden ilan edilerek talep edilecektir. İstenilen sermaye tutarı tamamen tahsil edildikten sonra bu durum bir beyanname ile Ticaret Bakanlığı'na bildirilecektir.

7. Madde – Geçici Hisse Senetlerinin Devri ve Asıl Senetlere Dönüşümü; hisse senetlerinin bedelinin yarısı ödenmeden önce verilen geçici senetler, hissedarların adına düzenlenecektir. %10'luk kısmı ödenmeden önce bu senetler devredilemez, havale edilemez ve satılamaz. Devir veya satış işlemi yapılacaksa bu durum şirketin kayıt defterine işlenecektir. Devreden (satıcı), alıcı ve yöneticilerden biri tarafından imzalanacaktır. Bu işlem ayrıca senedin üzerinde de belirtilecektir. Senet bedelinin tamamı ödendikten sonra asıl hisse senetleri düzenlenecek ve bu senetler hamiline (elinde bulundurana) ait olarak yazılacaktır.⁴⁹
9. Madde – Hisse Senetlerinin Bölünmezliği ve Şirkette Olan Hukuki İlişki; hisse senetleri, şirket nezdinde bölünemez kabul edilir. Şirket, her hisse için yalnızca bir sahip tanır. Hisse senedi sahipleri, şirket tüzüğünü kabul etmekle yükümlüdür. Ancak hisse senedine sahip olmak şirketin iç işleyişine müdahale hakkı kazandırmaz. Bir hisse senedi sahibi veya mirasçısı, genel olarak şirketin mallarının, özellikle de nakit varlıklarının, ticari evraklarının, senetlerinin ve gayrimenkullerinin haczini, bölüştürülmesini veya açık artırma yoluyla satılmasını talep edemezler. Bu kişiler, haklarını talep ederken yalnızca şirketin muhasebe kayıtlarını ve genel kurul kararlarını esas almakla yükümlüdürler.
10. Madde – Geciken Ödemelerde Faiz Uygulaması; belirlenen tarihlerde sermaye paylarını ödemeyen hisse senedi sahiplerinden ayrıca ihtarname çekilmesine gerek olmaksızın taksit tarihinden itibaren yıllık %9 oranında faiz tahsil edilir.
11. Madde – Ödemeyen Hissedarların Hisselerinin Satışı; taksitlerini zamanında ödemeyen hisse sahiplerine karşı şirketin dava açma ve hisselerini satma yetkisi vardır. Satılması gereken bu tür hisse senetlerinin numaraları, Resmî Gazete dâhil en az üç gazetede ilan edilir. İlan tarihinden 15 gün sonra şirket hiçbir ek uyarıda veya prosedürde bulunmaksızın zarar ve sorumluluk hisse sahibine ait olmak üzere yönetim kurulu tarafından uygun görülecek yer ve zamanda açık artırma yöntemiyle bu hisseleri satar. Satılan senetler iptal edilir ve yeni alıcılara, eski senet numaralarını içeren yeni senetler verilir.

Satıştan elde edilen gelir; öncelikle hissedarın şirkete olan borcuna tahsis edilir, eğer bir eksik kalırsa hissedardan tahsil edilir, fazla olursa hissedara iade edilir.

Üçüncü Bölüm – Şirketin İç İşleyişi Hakkındadır.

12. Madde – Şirketin işleri ve işleyişi Genel Kurul tarafından seçilen üyelerden ve beşden onbire kadar üyesi olan bir Yönetim Kurulu'na bırakılır. İlk beş sene için oluşturulacak Yönetim Kurulu üyeleri, kurucular tarafından belirlenecektir.

⁴⁸Belgede kırmızı kalemle ve el yazısı ile matbu metin yanında yer almaktadır.

⁴⁹Not: Sekizinci maddenin üzeri çizilmiş ve yerine el yazısı ile aşağıdaki madde yazılmıştır.

13. Madde – Beş sene için seçilen üyeler, görev süreleri bittikten sonra bunların yarısı ... (*silik yazı*) yerlerine yeniden üye belirlenecek ve kurada çıkmayan üye altıncı senede yönetim kurulu üyesi olarak kalacaklardır. Ve bundan sonra kıdem itibarıyla her sene yarısı çıkarılarak yerlerine başkaları seçilecek ve atanacaktır. Şu kadar ki çıkan üyelerin tekrar seçimi zorunludur. Şirket Genel Kurul üyeleri, şirket müdürü (*silik kelime*) olan işlemleri şahısları namına yapamazlar.
14. Madde – Yönetim Kurulu Üyelerinin Nitelikleri ve Yabancı Uzmanlar; yönetim kurulu üyeleri, Türk ve Müslüman kişilerden oluşacaktır. Avrupa'dan getirilecek teknik müdürün zorunlu olması hâlinde Ticaret Vekâleti'nin izniyle bu kişi yönetim kurulu üyeleri arasına alınabilir. Ancak bu yabancı uzmanın üyeliği sadece danışma (istişarî) niteliğinde olacak, karar yeter sayısını (çoğunluğu) etkilemeyecektir.
15. Madde – Toplantı Zorunluluğu ve Karar Nisabı; yönetim kurulu, işlerin gereği ve şirketin yararı bunu gerektiriyorsa en azından her 15 günde bir defa şirket merkezinde toplanmak zorundadır. Yapılacak görüşmelerin geçerli olabilmesi için üyelerin en az yarısından bir fazlasının bizzat toplantıda bulunması gerekir. Kararlar, toplantıya katılan üyelerin oy çokluğuyla alınır. Eğer oylar eşit çıkarsa konu bir sonraki toplantıya ertelenir. Orada da eşitlik devam ederse öneri reddedilmiş sayılır.
16. Madde – Kararların Yazılması ve Geçerliliği; yönetim kurulu toplantılarında yapılan görüşmeler zapt defterine (toplantı tutanağına) kaydedilir. Bu tutanak, başkan ve toplantıda bulunan üyeler tarafından imzalanır. Tutanağın bir sureti veya çıkarılmış bir paragrafının geçerli sayılabilmesi için başkan ya da vekili tarafından imzalanmış olması gereklidir.
17. Madde – Yönetim Kurulu Üyeleri İçin Hisse Şartı; yönetim kurulu üyelerinden her birinin, şirketin 200 hisse senedine sahip olması zorunludur. Bu senetler, şirketin kasasına teslim edilecek ve üyelik süresi boyunca satılamayacaktır.
18. Madde – Boşalan Üyeliklerin Doldurulması; yönetim kurulu üyelerinden biri veya birkaçının vefat etmesi, istifa etmesi veya herhangi başka bir sebeple görevden ayrılması hâlinde Yönetim kurulu, geçici olarak yeni üye/üyeler atar. Bu kişilerin kesin seçimi, bir sonraki genel kurulda yapılır. Yeni seçilen üyeler, önceki üyelerin kalan sürelerini tamamlar.
19. Madde – Başkan ve Başkan Vekili Seçimi; yönetim kurulu, her yıl kendi üyeleri arasından bir başkan, bir de başkan vekili seçer. Başkan veya vekili toplantıya katılamazsa onların yerine vekâlet etmek üzere başka bir üye geçici olarak atanır.
20. Madde – Vekâletle Temsil, Devamsızlık ve İstifa Sayılma; yurtdışında ikamet eden veya geçici olarak bulunmayan bir üye, toplantılarda kendisini temsil etmesi için başka bir üyeyi vekil tayin edebilir. Ancak bu durumda vekil, kendi oyu dâhil olmak üzere en fazla iki oy kullanabilir. Hiçbir mazeret göstermeden üç toplantıya üst üste katılmayan üye, istifa etmiş sayılır. Mazereti olsa bile mazereti üç aydan fazla süren bir üyenin yerine usule uygun olarak yeni bir üye seçilir.
21. Madde – Yönetim Kurulunun Yetkileri; yönetim kurulu, şirketin işleri ve mal varlığının yönetimi için tam yetkiye sahiptir. İşin gereği olarak kurulacak sanayi kolları için gerekli müdür ve memurları atamak ve görevden almak, bu birimler için yurt dışından uzman getirip Ticaret Bakanlığı'nın izniyle çalıştırmak gibi konularda yetkilidir. Ayrıca sulh yapmak (anlaşmaya varmak), dava konusu olan bir konuda hüküm vermek (tahkim gibi), genel kurula sunulacak mali hesapları hazırlamak, dağıtılacak kâr (temettü) miktarını teklif etmek gibi yetkileri de vardır. Yönetim kurulu başkanı, şirket adına davacı veya davalı sıfatıyla mahkemelerde bizzat veya vekil aracılığıyla dava açabilir.
22. Madde – Yetkinin Devri ve Danışman Tayin Yetkisi; yönetim kurulu, belirli konulara ve sınırlı bir süreye mahsus olmak üzere; kendi yetkilerini kısmen ya da tamamen kurul üyelerinden bir veya birkaçına özel

vekâlet yoluyla devredebilir. Ayrıca günlük işleri görmek ve çözmek amacıyla şirket dışından bir veya birkaç kişiyi temsilci olarak atayabilir.

23. Madde – Yönetim Kurulu Üyelerinin Ücretleri; yönetim kurulu üyeleri, 37. maddeye göre kârın safi kısmından kendilerine ayrılacak paylar dışında maaş almazlar. Ancak; toplantılara katıldıkları günler için hissedarlar genel kurulu tarafından belirlenecek huzur hakkı alırlar. İlk genel kurul toplanıncaya kadar yönetim kurulu başkanına günlük 5 lira, diğer üyelere ise günlük 3'er lira huzur hakkı ödenecektir.

Dördüncü Bölüm – Genel Kurul Hakkındadır.

24. Madde – Genel Kurulun Yetkisi;

Usulüne uygun şekilde toplanan genel kurul, tüm hissedarların toplam iradesini temsil eder. Yani genel kurul, hissedarlardan oluşan en üst karar mercii olarak kabul edilir.

25. Madde – Genel Kurulun Toplanma Zamanı ve Şekli; genel kurul, her yıl Nisan ayı içinde şirket merkezinde; yönetim kurulunun çağrısı üzerine veya yönetim kurulu çağrıda bulunmazsa Ticaret Bakanlığı'nın çağrısıyla olağan şekilde toplanır. Bunun dışında şirket sermayesinin en az %10'una sahip hissedarların talebi ile veya yönetim kurulu doğrudan ya da dolaylı olarak çağrıyı reddederse Ticaret Bakanlığı gerek gördüğünde olağanüstü genel kurulu toplayabilir. Her yıl yapılacak genel kurul toplantısı, en geç 20 Nisan'a kadar Ticaret Bakanlığı'na bildirilir. Bu bildirimde eklenecek belgeler; yönetim kurulu raporu, denetçi (müfettiş) raporu, yıllık bilanço (mali tablo). Bu belgeler toplantıya sunulmak üzere hazır bulundurulacaktır.

Ayrıca toplantıya Ticaret Bakanlığı'ndan bir komiser katılacaktır. Genel kurulda hazır bulunan hissedarların isimleri ve hisse miktarlarını gösteren çizelgeler ile birlikte, yukarıdaki belgelerden dörder nüsha, toplantının yapıldığı tarihten itibaren en geç bir ay içinde Ticaret Bakanlığı'na gönderilecektir.

26. Madde – Genel Kurula Katılma ve Oy Hakkı; genel kurul, asaleten (bizzat) veya vekâleten (temsilci aracılığıyla) en az on hisseye sahip hissedarlardan oluşur. Katılımcıların oy hakkı, hisse miktarıyla sınırlı değildir;

her 10 hisse için 1 oy kullanılır.

27. Madde – Toplantı Daveti; genel kurul toplantılarına ilişkin çağrılar, toplantı tarihinden en az bir ay önce, altıncı maddede belirtilen usule göre gazetelerde ilan edilmek suretiyle yapılacaktır. Davetiyelere toplantı gündemi de eklenecektir (ruzname-i müzakerat).

28. Madde – Toplantı Nisabı ve İkinci Toplantı Usulü; genel kurulun yapılabilmesi için gerek asaleten gerek vekâleten şirket sermayesinin en az dörtte birine ($\frac{1}{4}$) sahip hissedarların toplantıya katılması şarttır. Bu çoğunluğun sağlanıp sağlanmadığının tespiti için hissedarlar, hisse senetlerini toplantı gününden en az 10 gün önce yönetim kurulunun belirleyeceği yerde kaydettirmek zorundadır.

Bu kayıt işleminin toplantı günü yapılması mümkün değildir. Kayıt işlemi yapan hissedarlara sahip oldukları hisse sayısını gösteren birer giriş belgesi (duhuliye varakası) verilecektir. Bu hissedarlara ayrıca talep etmeleri hâlinde yönetim kurulu raporu, denetçi raporu, yıllık bilanço belgelerinin birer örneği verilecektir. Eğer ilk toplantıda gerekli çoğunluk sağlanamazsa genel kurul, ikinci kez toplantıya çağrılır.

İkinci toplantıda toplantı nisabına (çoğunluğa) bakılmaksızın ilk toplantı gündemindeki konular görüşülüp karara bağlanabilir. Bu şekilde alınan kararlar geçerli ve bağlayıcıdır. İlk toplantı ile ikinci toplantı arasındaki süre 20 günden az, 1 aydan fazla olmayacaktır. İkinci toplantının davetiyesi, toplantıdan en az 10 gün önce ilan edilecektir.

29. Madde – Genel Kurul Başkanlığı ve Oy Toplama Usulü; genel kurula yönetim kurulu başkanı başkanlık eder. Başkan bulunmadığında yönetim kurulu üyeleri, aralarından birini başkan vekili olarak seçer.

Genel kurulda en fazla hisseye sahip iki hissedar, oy sayım görevini üstlenir. Genel kurul kâtibi ise başkan ve oy toplama görevlileri tarafından tayin edilir.

30. Madde – Görüşme Gündemi ve Oylama; genel kurulda görüşülecek konular, oy çokluğu ile karara bağlanır. Görüşme gündemi (madde listesi), yönetim kurulu tarafından hazırlanır. Bu listeye eklenecek yeni konular, ya yönetim kurulunun önerisiyle ya da toplantı tarihinden en az 10 gün önce, şirket sermayesinin en az %20'sine sahip hissedarların yazılı önerisiyle gündeme alınabilir.

Gündeme alınmamış konular, genel kurulda görüşülemez. Ayrıca yönetim kurulu, kendi raporu ve yıllık bilançonun kabulü konusunda oy kullanamaz.

31. Madde – Denetçi (Müfettiş) Seçimi ve Görevi; genel kurul, şirket hesaplarını incelemek üzere hissedarlar arasından ya da dışarıdan bir veya birden fazla denetçi atayabilir. İlk hesap yılı için denetçiler, kurucu ortaklar tarafından atanacaktır.

Denetçilerin yönetim kurulu üyeleri, müdür veya muhasebeciyle akrabalık bağı olmamalıdır. Denetçiler, görevlerini eksiksiz yerine getirmek ve hazırlayacakları raporların gerçeğe uygun olmasını sağlamakla hem hissedarlara hem devlete karşı sorumludurlar. Denetçiler, sadece denetim yetkisine sahiptir, yönetim işlerine karışamazlar. Denetçilerden biri, görevini yapamaz hâle gelirse bir sonraki genel kurula kadar şirketin işlemleri diğer denetçi tarafından incelenir.

32. Madde – Genel Kurulun Yetkileri; genel kurul her yıl toplanarak yönetim kurulunun sunduğu faaliyet raporunu ve denetçinin sunduğu hesap raporunu dinler. Bu belgeleri müzakere ederek kabul veya reddeder. Ayrıca kâr payı (temettü) oranını belirler, yönetim kurulu üyelerinde değişiklik yapabilir, şirketin tüm iş ve işlemleri hakkında kesin kararlar verir. Gerekirse yönetim kurulunun yetkilerini genişletebilir. Ancak genel kurulda asaleten veya vekâleten şirket sermayesinin en az yarısına sahip hissedarlar hazır bulunmadıkça ve onların çoğunluk oyu sağlanmadıkça sermaye artırımı kararı alınamaz.
33. Madde – Toplantı Tutanakları; genel kurulda yapılan görüşmeler, özel bir tutanak defterine kaydedilir. Bu tutanak; toplantı başkanı, oy toplayanlar ve kâtip tarafından imzalanır. Toplantıya katılan hissedarların isimleri, ikamet adresleri ve hisse miktarlarını gösteren bir cetvel hazırlanır. Bu cetvel de katılanlar tarafından imzalanır ve tutanak defterinin ilgili sayfasına eklenir. İstenildiğinde ilgililere bildirilir.
34. Madde – Tutanak Suretinin Onayı; genel kurul tutanaklarının tamamı veya çıkarılmış bir bölümü, ihtiyaç hâlinde, yönetim kurulu başkanı veya vekili tarafından imzalanarak ibraz edilebilir.
35. Madde – Kararların Bağlayıcılığı ve İkinci Toplantı; genel kurulda alınan kararlar, karara katılmayan veya karşı oy kullanan hissedarlar için de bağlayıcıdır. Eğer görüşmeler bir günde tamamlanamazsa en geç bir hafta içinde yeniden toplanılır. Bu ikinci toplantı günü, gazeteler ve diğer araçlarla duyurulur. Resmî tatil günlerinde genel kurul toplantısı yapılamaz.

Beşinci Bölüm – Yıllık Hesaplar ve Defterler Hakkındadır.

36. Madde – Mali Yıl ve Hesapların Sunumu; şirketin mali yılı, 1 Ocak'ta başlar, 31 Aralık'ta sona erer. Ancak kuruluş yılı için istisna yapılır. Kuruluş tarihi ile o yılın 31 Aralık tarihi arası, ilk mali yıl olarak kabul edilir. Yönetim kurulu, her yıl sonunda şirketin alacak ve borçlarını gösteren genel bir defter, mizan defteri ve yıllık hesapları hazırlar. Bu hükümler, genel kurulun düzenli ve hukuka uygun şekilde toplanmasını, temsil esaslarını, oy oranlarını ve toplantı yeter sayısını açıkça tanımlar. Özellikle ikinci toplantıdaki nisap esnekliği, şirket kararlarının tıkanmaması için getirilen önemli bir düzenlemedir.

Altıncı Bölüm – Kâr Dağıtım ve İhtiyat Akçesi Hakkındadır.

37. Madde – Kârın Dağılımı ve Dağıtım Şekli; şirketin yıllık net kârı (temettü) şu sırayla dağıtılır: tüm hissedarlara ödenmiş sermaye üzerinden %5 oranında faiz verilir. Ardından kârdan %5 oranında ihtiyat akçesi (yedek akçe) ayrılır.

Kalan tutar ise şu şekilde dağıtılır: %15 → yönetim kurulu üyelerine, %15 → kurucu ortaklara, %5 → şirket çalışanlarına, %65 → hissedarlara. Beş yıl boyunca temettüsünü almayan hissedarların hakları, şirket lehine gelir kaydedilir.

38. Madde – Hisse Senetlerinin Geri Alımı ve "Joisans" (İntifa) Hissesi; genel kurul, her yıl net kârdan %1 oranında bir kısmı, hisse senetlerini kurayla tedavülden kaldırmak amacıyla ayırmaya karar verebilir. Kura sonucu geri alınan senetler için onlar yerine "joisans" yani intifa hissesi verilir. Bu hisseler, kâr payı almaya devam eder ancak faiz hakkı bulunmaz.

Yedinci Bölüm – İhtiyat Akçesi (Yedek Akçe) Hakkındadır.

39. Madde – İhtiyat Akçesinin Oluşturulması ve Kullanımı; ihtiyat akçesi, 37. maddeye göre kâr payından ayrılan tutarların birikmesiyle oluşur. Olağanüstü ve öngörülemeyen harcamalar için kullanılır. Miktarı, şirket sermayesinin %25'ine ulaştığında daha fazla ayrılmaz. Ancak harcama nedeniyle bu oranın altına düşerse yeniden ayrılmaya başlanır.

Bu akçe, gerektiğinde devlet tahvilleri veya Türk şirketlerine ait hisse ve tahviller satın alınarak nakde çevrilebilir.

40. Madde – Faiz Ödemeleri Yetersiz Kalırsa; yıllık gelir, hisse başına %5 faiz ödemeye yetmezse eksik kalan tutar, ihtiyat akçesinden karşılanır.
41. Madde – Şirket Tasfiyesi Sonunda İhtiyat Akçesinin Dağıtımı; şirket tasfiye edildikten ve tüm taahhütler yerine getirildikten sonra kalan ihtiyat akçesi tüm hissedarlar arasında paylaştırılır.

Sekizinci Bölüm – Şirketin Süre Uzatımı, Feshi ve Birleşmesi Hakkındadır.

42. Madde – Şirketin Süresinin Uzatılması, Fesih ve Birleşme Teklifi; yönetim kurulu, herhangi bir zamanda ve sebeple genel kurulu toplantıya çağırarak şu tekliflerde bulunabilir: Şirket süresinin uzatılması (temdid), feshedilmesi ve tasfiyesi, başka bir şirketle birleşmesi. Ancak süre uzatımı,⁵⁰ başka bir şirketle birleşme, tahvil ihracı ve bu nizamnamenin değiştirilmesi, her durumda hükümetin iznine bağlıdır.
43. Madde – Sermaye Azalmasında Genel Kurul Çağrısı; eğer şirket sermayesinin üçte biri kaybedilmişse şirketin feshedilip feshedilmeyeceği ya da faaliyetine devam edip etmeyeceği hususunu görüşmek üzere yönetim kurulu, genel kurulu toplantıya çağırarakla yükümlüdür.
44. Madde – Şirketin Feshi ve Tasfiye Süreci; şirketin süresi sona erdiğinde veya süresi dolmadan feshedildiğinde toplanan genel kurul, şirketin tasfiyesine ve hesapların kapanmasına karar verir. Bu amaçla bir veya birkaç kişiyi tasfiye memuru olarak atar. Genel kurul, şirketin faaliyette olduğu dönemdeki yetkilerini tasfiye sürecinde de kullanmaya devam eder. Tasfiye memurları; genel kurul kararı ve hükümetin izniyle şirketin tüm hak ve borçlarını başka bir şirkete ya da şahsa devredebilir. Tasfiye süreci tamamlandığında kesin bilanço hazırlanır, olağanüstü toplantıya çağrılacak genel kurula sunulur, şirketin kesin olarak sona erdiği, Ticaret Bakanlığı'na bildirilir ve gazetelerde ilan edilir.
45. Madde – Olağanüstü Genel Kurulda Nisap Kuralları; bu fasla ilişkin kararlara varmak için olağanüstü genel kurul toplantısında şirket sermayesinin en az yarısına sahip hissedarlar hazır bulunmalıdır. Eğer bu çoğunluk sağlanamazsa üç hafta sonra ikinci toplantı yapılır. Eğer yine yeterli çoğunluk yoksa üç hafta içinde üçüncü bir toplantı yapılır. Üçüncü toplantıda katılan hissedar sayısı ne olursa olsun ilk toplantı gündemindeki konular görüşülüp karara bağlanabilir ve alınan kararlar geçerli ve bağlayıcı olur.

Dokuzuncu Bölüm – Çeşitli Hükümler Hakkındadır.

⁵⁰Ek: 11'de orijinal belge.

46. Madde – İç Tüzüğün İlanı ve Tadilatların Bildirimi; iç tüzük (nizamname), hükümetin şirket kuruluşuna izin vermesinden sonra bir ay içinde Ankara’da, İstanbul’da ve şirketin merkezinin bulunduğu yerde, Resmî Gazete ve güvenilir yerel gazetelerde yayımlanacaktır. Ayrıca iç tüzükte hükümet izniyle yapılan her türlü değişiklik, genel kurul kararları, yıllık bilançoların örnekleri de Ankara ve ilgili vilayet gazetelerinde ilan edilecektir.
47. Madde – Hisse Senedi İlan Metni İçeriği; şirketin çıkardığı hisse senetlerine ilişkin duyurularda şu hususlar açıkça yer alacaktır: Şirketin kuruluş amacı ve süresi, kurucu ortakların (müesseslerin) isimleri, sermayenin miktarı ve artırılma şekli, temettü (kâr payı) dağıtım biçimi, bu kapsamda kuruculara ve yönetim kurulu üyelerine ayrılacak paylar.
48. Madde – İçtüzüğün Dağıtımı; şirket, bu iç tüzüğü bastırarak isteyenlere ücretsiz verecek ve ayrıca 50 nüshayı bir defaya mahsus olmak üzere Ticaret Bakanlığı’na gönderecektir.
49. Madde – Yıllık İstatistik Verileri; şirket, İstatistik İdaresi tarafından verilen forma uygun şekilde her yıl faaliyetlerine dair bir istatistik cetveli hazırlayıp Ticaret Bakanlığı’na sunacaktır.
50. Madde – Ticaret Bakanlığı’nın Denetim Yetkisi; Ticaret Vekâleti, bu içtüzükten (nizamname-i dahiliye) doğacak iş ve işlemlerle ilgili olarak şirket üzerinde denetim hakkına sahiptir.
51. Madde – Ruhsatın Geri Alınması; bu iç tüzüğe aykırı hareket edilmesi hâlinde Ticaret Vekâleti uyarıdan (ihtardan) sonra şirkete verilmiş olan ruhsatı geri alabilir.
52. Madde – Personel Politikası; şirketin tüm memur ve çalışanları Türk vatandaşı olmak zorundadır. Ancak belirli uzmanlık gerektiren durumlarda Ticaret Bakanlığı’nın izniyle geçici olarak yabancı uzmanlar çalıştırılabilir.
53. Madde – Meslek Sırlarının Gizliliği; yönetim kurulu üyeleriyle birlikte tüm memur ve çalışanlar, meslekî ve teknik sırları gizli tutmakla yükümlüdür. Bu kurala uymadığı tespit edilen kişiler derhal görevden alınır.
54. Madde – İç İşleyiş Talimatnamesi; şirketin iç işlerinin düzenli yürütülmesini sağlamak amacıyla yönetim kurulu tarafından bir iç yönetmelik (talimatname) hazırlanacaktır.

Kurucu Ortakların İmzaları ve Mühürleri; imzalayanlar: İnegöllüzade, İnegöllüzade (iki farklı kişi), Edremitli Hacı Edhem, Bat pazarı tüccarı Hacı Abdullah, Otelci [adı eksik], Kız Hayat Mektebi Kurucusu, Rıdvanzade⁵¹.

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Özel Kalem Adet: 2251

Kararname;

Genel olarak dokumacılık ve buna bağlı sanayi dallarında faaliyet göstermek amacıyla merkezi Bursa’da olmak ve 51 yıl süreyle faaliyet göstermek üzere 200.000 Türk Lirası sermaye ile kurulan “Bursa Dokumacılık Türk Anonim Şirketi”nin iç tüzüğünde yapılan düzenleme ve gerekli düzeltmeler; Ticaret Bakanlığı’ndan gelen iç tüzük tasarısı, sermayenin %10’unun yatırıldığına dair banka mektubu ve taahhütname, Bakanlar Kurulu’nun 19 Temmuz 1341 (1925) tarihli toplantısında incelenmiş ve uygun görülerek onaylanmıştır.

19 Temmuz 1341 (1925)

Onaylayanlar; Türkiye Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal, Dışişleri Bakanı, İçişleri Bakanı, Denizcilik Bakanı, Millî Savunma Bakanı, Adalet Bakanı, Başbakan, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı, Ticaret Bakanı, Ziraat Bakanı, Bayındırlık Bakanı, Eğitim Bakanı, Maliye Bakanı.⁵²

⁵¹Ek 12’de orijinal belge.

⁵²Ek: 13’te orijinal belge.

Elli dört maddeden oluşan şirket kuruluş tüzüğünde şirketin unvanı, "Bursa Dokumacılık Türk Anonim Şirketi" olarak ifade edilmiştir. Merkezi Bursa olmak üzere elli bir yıl müddetle oluşturulması kararlaştırılmıştır. Tüzüğe göre merkezi Bursa olan şirket, zaman içinde yurt içi ve yurt dışında temsilcilikler verebilecektir. Özellikle sonraki yıllara ait, araştırmanın ilerleyen yazımında da yer alan, gazete haberlerinde şirketin temsilciliklerinin oluşturularak başarılı bir yatırıma dönüştüğü anlaşılmaktadır.

Bursa Dokumacılık Türk Anonim Şirketi; Türkiye İş Bankası Bursa Şubesi öncülüğünde, İnegöllüzade Hacı Safvet Efendi, İnegöllüzade Refet Bey, Edremidli Hacı Edhem Efendi, Kız Hayat Mektebi kurucusu İsmail Hakkı Bey, Rıdvanzade Hasan Bey, tütün taciri Salim Nuri Bey, debbağ Tevfik Bey, Bat Bazarı⁵³ tüccarlarından Hacı Abdullah Efendi, Hancı Halid Efendi, tohumcu Hafız Rıza Bey ile kurulmuştur. Bu bağlamda Bursa'da Cumhuriyet döneminde özel girişimci tarafından kurulan ilk fabrikalardan birisidir. Şirketin semayesi iki yüz bin Türk Lirası olarak saptanmış ve herbiri onar Türk Lirası kıymetinde yirmi bin hisseden oluşmuştur.

Cumhuriyetin ilk yıllarında izlenen özel girişime dayalı kalkınma modelinin uygulama örneklerinden birisi olan şirkete, yine erken dönemde özel girişimciyi destek için kurulan ve Türkiye'nin ilk özel bankası olan İş Bankası'nın da finans desteği vererek kuruluş işlevini yerine getirdiği anlaşılabilmektedir.

Tüzükte şirketin kuruluş ve işleyişine dair teknik ve ayrıntılı bir ön hazırlık yapıldığı görülebilmektedir. Burada şirket sermayesinin % 10'nun depozite edildiği belirtilmektedir. Bir defada yirmi bin lira destek veren Türkiye İş Bankası adına ve bakiyesi iki bin liradan noksan olmamak üzere ödemedede bulunan girişimcilere ait olmak üzere yirmi bir hisse kıymetsiz müessesenin hisse senedi olacaktır. Sermaye arttırımına gidileceği zaman Ticaret Bakanlığı'na bilgi verilecektir. Sermaye arttırmaları resmi ve gayriresmi gazetelerde 30 gün önce ilan edilecektir. Hisse senedi satışı durumunda ise resmi gazete dahil olmak üzere üç gazetede hisse senetleri numaraları ilan edilecek ve 15 gün sonra müzayede ile satış yapılabilecektir.

Hisse senetlerinde yönetim kurulu üyelerinden seçilecek iki kişinin imzası ile şirketin mührü bulunacaktır. Şirketin her hissesi için bir sahip olacaktır. Şirketin hisse senetleri Türkçe olarak düzenlenecektir. Bu ibare Cumhuriyet kadrosunun millîleştirme siyasasının göstergelerinden bir başkası olarak okunabilmektedir.

Şirketin kurulmasına yetecek meblağ ile ihtiyat akçesi⁵⁴ meydana getirmek üzere belirtilen kâr için % 5 ayırdıktan sonra elde kalan kısmı daha sonra bölünecektir. Buna göre; % 15 yönetim kurulu üyelerine, % 15 girişimcilere, % 5 çalışanlarına, % 65 hissedarlara ayrılmıştır. Beş sene zarfında hisse kârını almayan hissedarın bu hisse kârı şirket lehine gelir olarak kaydedilecektir.

Şirketin yapacağı genel kurulda beş ila on bir arasında üyeden meydana gelen bir yönetim kurulu oluşturulacaktır. Beş yıl için belirlenen kurul girişimciler tarafından belirlenecektir. Yönetim kurulu üyeleri, Türk ve İslam üyelerden meydana gelecektir. Bu ibare; yine millî sermayedar, millî iktisat hedefini yansıtmaması nedeni ile dikkat çekicidir. Tüzüğün devamında Avrupa'dan getirilecek olan Fen Müdürü'nün Ticaret Bakanlığı'nın da izniyle buraya eklenebileceği belirtilmektedir. Her sene üyelerden bir kişi başkan, bir kişi de başkan yardımcısı olarak seçilecektir. Yönetim kurulu üyelerinin hisse senetleri dışında ayrıca maaşları olmayacaktır. Sadece Yönetim kurulu adına hazır bulundukları zamanlar için Genel kurul tarafından belirlenen bir ücret alabileceklerdir.

Her üyenin bir oyu olacak, genel kurul görüşmelerinin hepsi zabıt defterlerine kayıt edilecektir. Her yıl Nisan ayında genel kurul toplanacaktır. Yönetim Kurulu müfettiş raporları, senelik bilanço, genel kurul zabıtları, hissedarların isimleri ve hisse miktarlarından oluşan cetvellerin dörder örneği genel kurul toplantısı son gününden itibaren bir ay içinde Ticaret Bakanlığı'na verilecektir. Ocak ayının 1'i ile Aralık ayı 31'i şirketin

⁵³Bursa'da günümüzde Bit Pazarı olarak anılan bölge.

⁵⁴Bir işletmede elde edilen dönem sonu kârın, kâr payı olarak dağıtılmayan veya kanun ya da ana sözleşme gereğince dağıtılmayan ve bilançoda çeşitli maksatlara ayrılmış olarak, ayrı kalemlerde gösterilen kısmıdır.

senelik maliyesini oluşturacaktır. Şirket kapatılırsa Ticaret Bakanlığı'na bildirilecek ve gazetelerde de ilan edilecektir.

Tüzüğün son maddesi olan 54. maddenin altında; İnegöllüzade, Edremitli Hacı Edhem, Bat Pazarı Tüccarı hacı Abdullah, Otelci, Kız Hayat Mektebi Müessesesi, Rıdvanzade imzaları ve mühürleri yer almaktadır. Bu sayede Bursa'da cumhuriyet döneminde sanayi yatırımları bağlamında ilk özel girişimcilerin isimlerini saptamak mümkün olmaktadır.

Tüzüğün devamında 19 Temmuz 1341 (19 Temmuz 1925) tarihinde Bakanlar Kurulu kararnamesi ile dokumacılık sanatı ile buna bağlı sanayi ile iştigal etmek üzere şirketin kurulmasına izin verildiğine dair "Kararname" örneği yer almaktadır. Kararname'nin altında Türkiye Reis-i Cumhuru Gazi, Hariciye Vekili, Dahiliye Vekili, Bahriye Vekili, Müdafaa-i Millîye Vekili, Adliye Vekili, Başvekil, Sıhhiye ve Muavenet-i İctimaiye Vekili, Ticaret Vekili, Ziraat Vekili, Nafia Vekili, Maarif Vekili, Maliye Vekili imzaları bulunmaktadır.

4. Bursa Dokumacılık AŞ. İşleyişi

Şirketin sermayesi daha sonra 330 bin lira Türkiye İş Bankası, 60 bin lira Antuvan Pios, 4 bin lira Hacı Saffet, 3 bin lira Hüsnü, 3 bin lira Hafız Halit katılımları ve 400 bin lira olmak üzere arttırılarak, şirket yenilenmiştir. Yeni şirket ile önceki şirket arasında yapılan antlaşma ile eski şirketin tüm mevduatı İpekiş'e devredilerek eski şirketin her biri 10 lira değerindeki üç hissesine karşılık 20 lira kıymetinde bir İpekiş hisse senedi verilmek suretiyle hisselerin değişimi yapılmıştır.

Yeni şirket binası genişletilmiş⁵⁵, tezgâh adeti elliye çıkarılmış, büküm, apre, şarj ve boya tesisatı ilave edilmiş, İstanbul, Beyoğlu, Ankara, İzmir, Bursa'da satış mağazaları, Eskişehir, Adapazarı, Mersin, Trabzon, Diyarbakır'daki mahalli tüccarlara acentelikler verilmesi kararı alınmış ve faaliyetlerine büyük hız verilmiştir⁵⁶. 1932 yılında ilk satış şubesi İstanbul Beyoğlu'nda açılmıştır⁵⁷.

Şirketin genel müdürü Reşat Bey olup bir Türk fen mühendisinin emri altında ikisi Türk, ikisi İsviçreli dört uzman bulunmaktadır. Fabrika beş kısımdan oluşmaktadır. Büküm kısmı, dokuma kısmı, pişirme ve boyama kısmı, şarj (kumaşı ağırlaştırma, doldurma) kısmı, apretür (kumaşı geren veya toplayan, cilalayan, ütöleyen, havları yakan ameliye, kumaşa çeki düzen verme) kısmı. Fabrikanın çıkardığı kumaşlar; 1- klasik kumaşlar (Birman, maroken, jorjet), 2- moda kumaşlar (mevsimine ve her senenin modasına uygun kumaşlar). 1932 yılı ilkbahar modası için krep preton, krep opüs ipekliler çıkaracaktır). Fabrikanın tüm tesisatı elektrikle çalışmaktadır. Makine kısmı 150 bin, şarj kısmı tesisi 100 bin liraya mal olmuştur. Şarj kısmı önemlidir, çünkü Türkiye'de bu kısma sahip ilk fabrika "İpekiş" olmuştur⁵⁸.

"İpekiş"in kuruluşunda imzası olan Atatürk, 1933 yılı Bursa gezisinde 19 Ocak günü fabrikayı ziyaret etmiş⁵⁹ ve anı defterine "İpekiş fabrikasında gördüklerimden çok sevinç duydum." yazmıştır⁶⁰. Dönem gazetelerinde yer alan haberde ziyaretin filme alındığı belirtilmektedir, ancak bu film günümüzde mevcut değildir⁶¹.

⁵⁵Akşam Gazetesi, 29 Ekim 1933. Ek: 14 fabrika binası görseli.

⁵⁶BCA, 490-1-0-0 /1452-16-4.

⁵⁷Milliyet Gazetesi, 22 Mayıs 1932.

⁵⁸Akşam Gazetesi, 3 Mart 1933.

⁵⁹BCA, 30-10-0-0/2-11-4, (19.01.1933). Ek: 15, 1950 yılında Türkiye İş Bankası Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan "İpekiş, Bursa Dokumacılık ve Trikotaj TAŞ Hakkında Not" başlıklı belge orijinali.

⁶⁰Ek: 16'da yazının görseli.

⁶¹Cumhuriyet Gazetesi, 20 Ocak 1933. Ek: 17 gazete görseli.

⁶²Milliyet Gazetesi, 13 Ağustos 1932.

"İpekiş"'i 1932 yılında İsmet Paşa,⁶² 1933 yılında Cumhuriyet'in 10. yılı kutlamaları için Türkiye'ye gelen Sovyet heyeti⁶³ de ziyaret etmişlerdir.

Zaman içerisinde şirket sermayesinin yetersizliği nedeniyle fabrikanın işleyişi yavaşlayınca banka kredisinin sekiz/dokuz yüz bin liraya yükseltilmesine ihtiyaç duyulmuştur. Ayrıca daha verimli bir işletme sağlamak için 1934 yılında satış mağazalarının kapatılması, acenteliklerin kapatılması, Bursa fabrikasının on beş adet yünlü tezgâhı ile donatılması, sermayenin dört yüz bin liradan sekiz yüz bin liraya yükseltilmesi kararı alınmıştır. Bu düzenlemeler sonucunda eski zararlar telafi edilerek kâr arttırılmıştır. Bu iyileşmede Adalet Süreyya'ya ait "Balat Yünlü Fabrikası"'nın 3 sene (1939-1941 arası) kiralanarak işletilmesinin de önemli yardımı olmuştur.

1940 yılında "Yüniş" Şirketi, "İpekiş"'e devredilmiştir. Böylece "Yüniş"'in 600 bin liralık sermayesinin de eklenmesiyle sermaye 1 milyon 400 yüz bin liraya çıkmış olup 1 milyon 357 bin 160 lirası Türkiye İş Bankası'na, 33 bin 460 lirası "Türk Tecim Anonim Sanyesi"'ne, 9 bin 380 lirası muhtelif şahıslara ait olmuştur⁶⁴. Zaman içerisinde şirketin üretimi çoğalmış, gazetelerde verilen reklamlarla⁶⁵ kapasitesi artmıştır. Neticede günümüzde de şirket⁶⁶ varlığını sürdürmektedir. Bursa Kültürpark yanında 32 dönüm içinde kurulan ve zaman içinde yeni yapılan ekler ile büyüyen fabrika alanı⁶⁷, günümüzde koruma kurulu tarafından tescil edilmiş olup yeni çalışma alanı Demirtaş Organize Sanayi bölgesindedir.

Sonuç

Temel atma törenine bizzat Atatürk'ün katıldığı "Bursa Dokumacılık AŞ.", İttihat ve Terakki'nin Osmanlı Devleti döneminde başlattığı millî iktisat politikasının Cumhuriyet kadrosu tarafından devam ettirildiğini yansıtmaları bakımından önemlidir. Fabrikayı önemli ve değerli hâle getiren bir başka özellik; millî burjuvazi, millî girişimci, millî kapitalist gibi hedefleri dolduran ilk örneklerden biri olmasından kaynaklanmaktadır. Fabrika ayrıca Cumhuriyet'in ilk yıllarında millî sermayeyi güçlendirmek amacıyla kurulan İş Bankası'nın başarısını yansıtmaktadır. Son olarak erken cumhuriyet döneminden günümüze faaliyetlerine devam ediyor olması, hem şirketin kendi başarısı hem de Bursa ekonomisi ve sosyal hayatına katkıları açısından önemlidir.

Arşiv belgeleri, Bursa Dokumacılık Türk A.Ş.'nin kuruluş sürecindeki hukuki ve bürokratik onay adımlarını içermektedir. Şirketin faaliyet amacı, süresi, sermayesi ve iç düzenlemeleri devlet tarafından uygun bulunarak onaylanmıştır. Şirketin kuruluşunun devlet nezdinde resmiyet kazanması için gerekli belgelerin (özellikle sermayenin %10'unun yatırıldığına dair banka teminatı ve tüzük değişiklikleri) sunulduğunu ve iç tüzüğün onayının talep edildiği bildirilmektedir.

Şirketin kuruluş amacı olarak açıkça dokumacılık ve ilgili sanayi kolları belirtilmiş, ayrıca "genişletilemez" ifadesiyle faaliyet alanının sınırlılığı vurgulanmıştır. Kurucular arasında hem özel şahıslar hem de ilk özel banka olan Türkiye İş Bankası yer almakta, bu da dönemin liberal ve millî ekonomik yapısını yansıtmaktadır.

İçtüzük maddelerinde şirketin merkezi, süresi, tabi olduğu hukuk ve sermayesinin yapısını belirleyen temel hükümler bulunmaktadır. Ayrıca kurucu ortaklara sağlanan ayrıcalıklar, hisse çeşitleri ve tasfiye durumundaki hak sınırları bakımından bilgiler yer almaktadır. Şirket belgelerinin hukuken geçerli olabilmesi için gerekli olan imza ve mühür düzeni belirtilmekte ve böylece belgelerin geçerliliğinin temel şartlarının net biçimde ortaya konmaya çalışıldığı görülmektedir.

⁶³Vakit Gazetesi, 8 Kasım 1933.

⁶⁴BCA, 490-1-0-0/1452-16-4.

⁶⁵Ek: 18'de Milliyet Gazetesi, 8 Kasım 1932 ve Son Posta Gazetesi, 10 Kasım 1932 tarihli görseller ve şirket reklamları,

⁶⁶BCA, 501, 34174-133308-14, 1952-01-14, Ek: 19 İpekiş Logosu ile belge.

⁶⁷Ek: 20'de fabrika binası görseli.

İçtüzükte şirketin hisse senetleri ile ilgili bilgilerde; şirketin sermaye artışı süreçleri, hisse senetlerinin hukuki geçerlilik kazanması ve hissedar hakları belirtilmektedir. Özellikle geçici senetlerin devredilemezliği ve sermaye tahsilatı tamamlanmadan hiçbir işlem yapılamayacağı vurgulanmıştır. Ayrıca şirketin mali disiplinini korumaya yönelik maddeler, zamanında ödeme yapmayan hissedarlara karşı uygulanacak yaptırımlar ve bu sürecin nasıl yürütüleceği düzenlenmektedir. Şirketin mülkiyet haklarını koruyan açık artırma ve borç kapatma süreci ayrıntılı olarak açıklanmaktadır.

İçtüzükte şirketin yönetimine ilişkin bilgilerde şirketin yönetim yapısı, yönetim kurulu üyelerinin nasıl belirleneceği, görev süreleri, azami yetki sınırları ve sorumlulukları, şirket adına üçüncü şahıslarla yapılan işlemlerdeki temsil koşulları, karar geçerliliği, hissedarlıkla bağlantılı yönetici sorumlulukları ve yabancı uzmanlara dair sınırlamalar açık şekilde ifade edilmektedir. İçtüzük, şirket yönetiminin düzenli çalışması ve yönetimde disiplin sağlanması adına getirilen ciddi hükümler de içermektedir. Son olarak kurul üyelerinin alacağı ücretler de burada düzenlenmiştir. İçtüzükte genel kurulun otoritesini tanımlayan maddelerde genel kurulun yapısı, toplantı kuralları, oylama sistemi, yetki sınırları ve alınan kararların bağlayıcılığı kapsamlı bir biçimde belirlemektedir. Örneğin 35. madde, alınan kararların tüm ortaklar üzerinde icraî güce sahip olduğunu net biçimde ortaya koymaktadır. İçtüzüğe ait belgeler, genel kurul toplantısından en az 40 gün önce denetçilere sunulacak ve genel kurula da takdim edilecektir. Genel kurula katılma yetkisi olan her hissedar, bu defterleri ve hesapları inceleme hakkına sahip olacaktır.

İçtüzükte ayrıca şirketin mali yönetim yapısı, kâr dağılımı, ihtiyat akçesinin düzenlenmesi ve şirketin sona erme/yeniden yapılandırma prosedürlerini açıklayan önemli yapısal hükümler de yer almaktadır.

İçtüzükte yer alan temel ilkeler çerçevesinde kurulan şirket, zaman içinde dönemin koşullarına paralel düzenleme ve yenilemelerle günümüze kadar başarılı bir işletme olarak devam etmiştir.

Hakem Değerlendirmesi
Çıkar Çatışması
Finansal Destek

Dış bağımsız.
Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.
Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer Review
Conflict of Interest
Grant Support

Externally peer-reviewed.
The author has no conflict of interest to declare.
The author declared that this study has received no financial support.

Yazar Bilgileri
Author Details

Mine Ersevinç (Doç. Dr.)

¹ Bursa Uludağ Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü, Bursa, Türkiye

0000-0002-8067-9572

mineersevinc@uludag.edu.tr

Kaynakça | References

1. Arşiv Kaynakları⁶⁸

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA)

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA)

2. Resmî Yayınlar⁶⁹

1927 Bursa Vilâyeti Salnamesi

⁶⁸Arşiv belgelerinin ayrıntılı künyeleri dipnotlarda verilmiştir.

⁶⁹Resmî yayınların ayrıntılı künyeleri dipnotlarda verilmiştir.

1934 Bursa Yıllığı

1973 Bursa Yıllığı

Bursa Vilayeti Coğrafisi (Cenubu Marmara Havzası)

3. Süreli Yayınlar⁷⁰

Akşam

Cumhuriyet

Ertuğrul

Hüdavendigâr

Milliyet

Son Posta

Vatan

4. Araştırma Eserleri

Berkes Niyazi: *100 Soruda Türkiye İktisat Tarihi*, C. I, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1972.

Boratav Korkut: *Türkiye İktisat Tarihi 1908-1985*, Gerçek Yayınları, İstanbul 1990.

Eldem Vedat: *Harp ve Mütareke Yıllarında Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomisi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1994.

Ersevinç Mine: "Industrial Regions Of Bursa According To The City's Drainage Map Of 1909", *Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 21, S. 21, Bursa, 2011/2, s. 147-155.

Ersevinç Mine: "19. Yüzyılda Bursa'daki İpek Ticaretini Geliştirmeye Yönelik Bir Kurum: Vapur Kumpanyası ve Nizamnamesi", *OTAM*, S. 24, Güz 2008, s. 1-20.

Ersevinç Mine: "İmparatorluk'tan Cumhuriyet'e Bursa-Mudanya Demiryolu ve Bir Kent Bursa", *İkinci İktisat Tarihi Kongresi, Bildiriler 1*, 24-25 Haziran 2010, Elazığ, 2013, s. 469-489.

İnan Ayşe Afet: *İzmir İktisat Kongresi (17 Şubat-4 Mart 1923)*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1989.

Kayalak Sevilay: *Kapitalistleşme Sürecinde Bir Osmanlı Anadolu Kenti: Bursa 1840-1914*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2006.

Kongar Emre: *İmparatorluktan Günümüze Türkiye'nin Toplumsal Yapısı*, C. I-II, 7. Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1993.

Kurmuş Orhan: *Emperyalizmin Türkiye'ye Girişi*, Bilim Yayınları, İstanbul, 1977.

Mardin Şerif: "Yenileşme Dinamiğinin Temelleri ve Atatürk", *Türkiye'de Toplum ve Siyaset (Makaleler 1)*, der. Mümtaz'er Türköne, Tuncay Önder, 3. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul, 1992.

Ökçün Gündüz: *Osmanlı Sanayii 1913-1915 İstatistikleri*, Hil Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, 1984.

Pamuk Şevket: *Osmanlı Ekonomisi ve Dünya Kapitalizmi (1820-1913)*, Yurt Yayınları, Ankara, 1984.

Pamuk Şevket: *Osmanlı Ekonomisi ve Kurumları-Seçme Eserler I*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2007.

Quataert Donald: *Osmanlı Devleti'nde Avrupa İktisadi Yayılımı ve Direniş (1881-1908)*, Yurt Yayınları, Ankara, 1987.

Sarıca Murat: *Siyasal Tarih*, 2. Baskı, Ar Basın Yayın ve Dağıtım, İstanbul, 1983.

Tezel Yahya S.: *Cumhuriyet Döneminin İktisadi Tarihi, Tarih Vakfı Yurt Yayınları*, 3. Baskı, İstanbul, 1994.

Timur Taner: *Türk Devrimi ve Sonrası*, Ankara, İmge Kitapevi, 1993.

Toprak Zafer: *Türkiye'de Ekonomi ve Toplum (1908-1950) Milli İktisat-Milli Burjuvazi*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1995.

Ülken Yüksel: *Atatürk'ün İktisadi Düşüncesi ve Politikası*, Atatürkçülük (İkinci Kitap), Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1988.

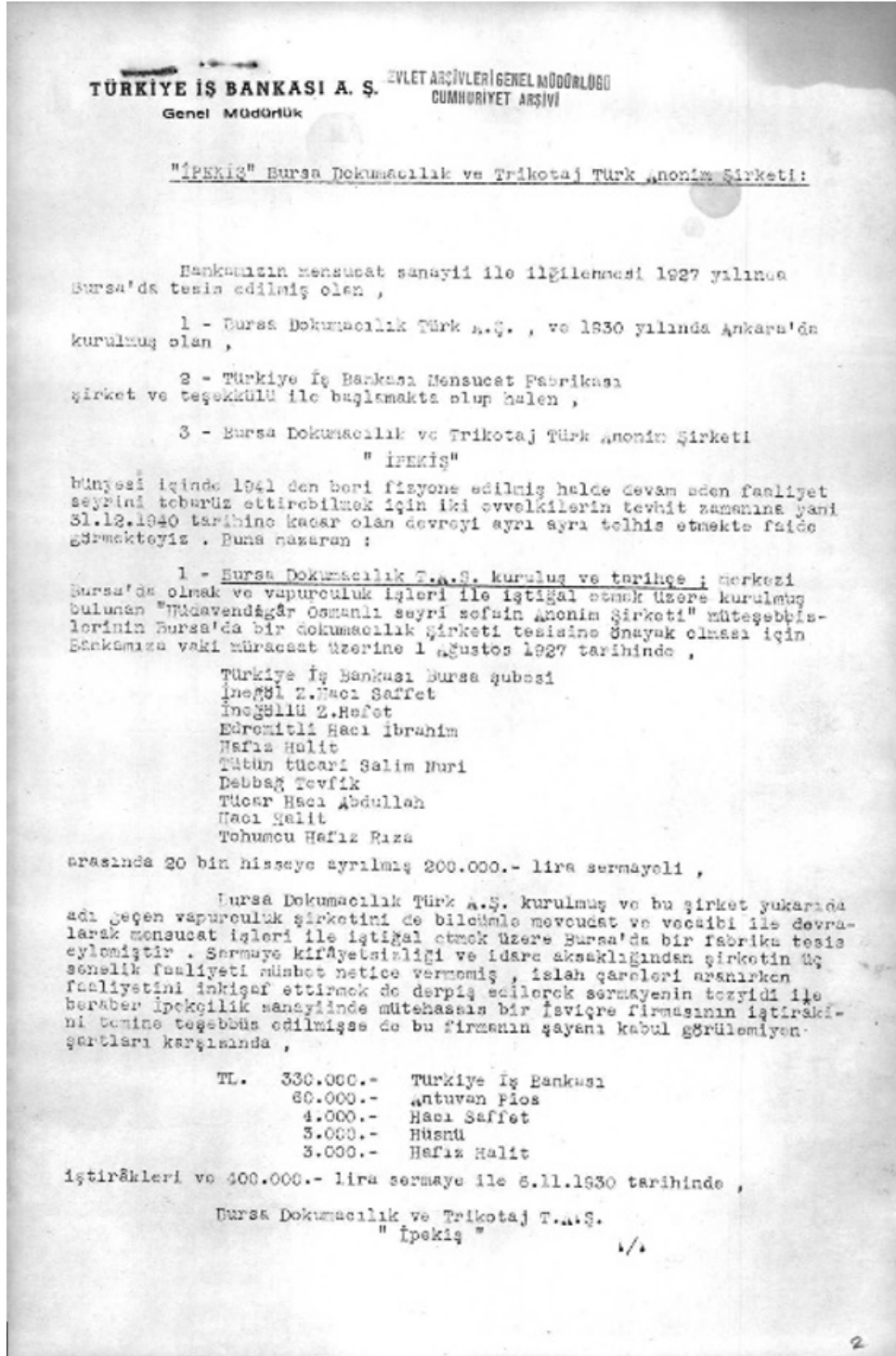
Üsküdarı Faruk: *Eski Bursa'dan Notlar*, Bursa Ticaret ve Sanayi Odası Yayını, 1972.

⁷⁰Süreli yayınların ayrıntılı künyeleri dipnotlarda verilmiştir.

Ek | Appendix

Ek 1

Ek 1: 1950 tarihli İpekîş-Bursa Dokumacılık ve Trikotaj Şirketi kuruluş ve tarihçesine ait belge

Ek 2

1930 tarihli şirketin isim değişikliği ve sermaye artırımına dair belge

T. C.
BAŞVEKÂLET
MUTAMELAT MÜDÜRLÜĞÜ

Şube :
Sayı : 9906

KARARNAME

Her nevi sanayi ve bilhassa dokumacılık ve trikotaaj sanayiini icra etmek maksadiyle merkezi (İstanbul) olmak üzere elli sene müddet ve 400,000 Türk lirası sermaye ile teşkiline bağlanan Bursa x dokumacılık ve Trikotaaj Türk anonim şirketi "İpek" nin İktisat x Vekâletinden gönderilen esas mukavelename lâyihası ve sermayenin yüzde onunun tedarik olunduğunu gösteren banka mektubu icra Vekilleri Heyetinin 3/9/1930 tarihli iktisadında okunarak mukavelenamenin tasdikli kabul edilmiştir .

3/9/1930

REİSİCUMHUR

Gayi M. Kemali

Bş. V.

[Signature]

Ad. V.

İktisadında bulunmadı

M. M. V.

[Signature]

Da. V.

[Signature]

Hs. V.

[Signature]

Ma. V. V.

[Signature]

Ml. V.

İktisadında bulunmadı

Na. V.

[Signature]

İk. V.

[Signature]

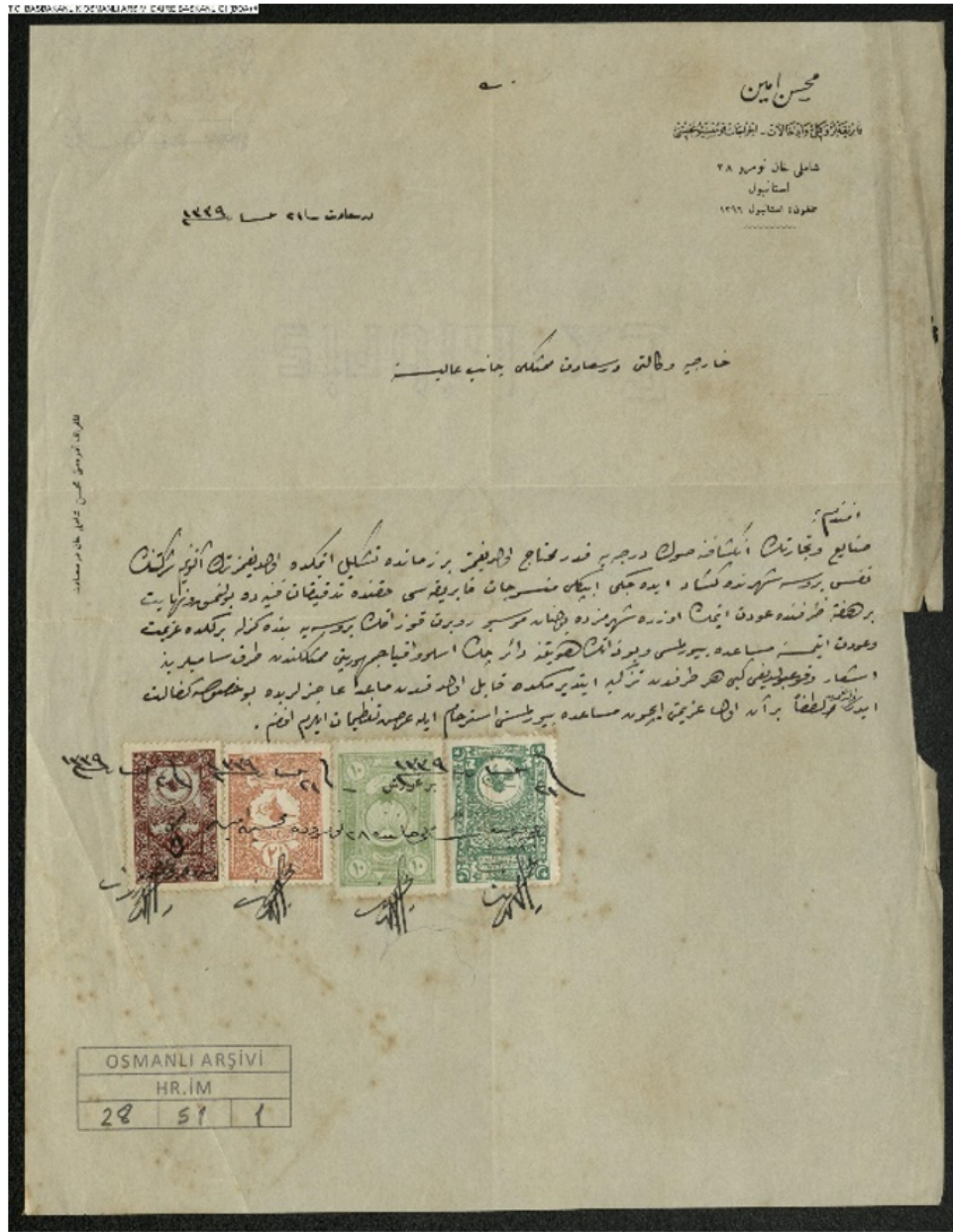
S. İ. M. V.

[Signature]

030	13	01	02	13	53	10
-----	----	----	----	----	----	----

Ek 3

Çekoslovakya'dan Mösyö Robert Kozaki'nin Bursa'ya gelmesine izin verilmesine dair bilginin yer aldığı belge

HR.İM.00028.00051.001

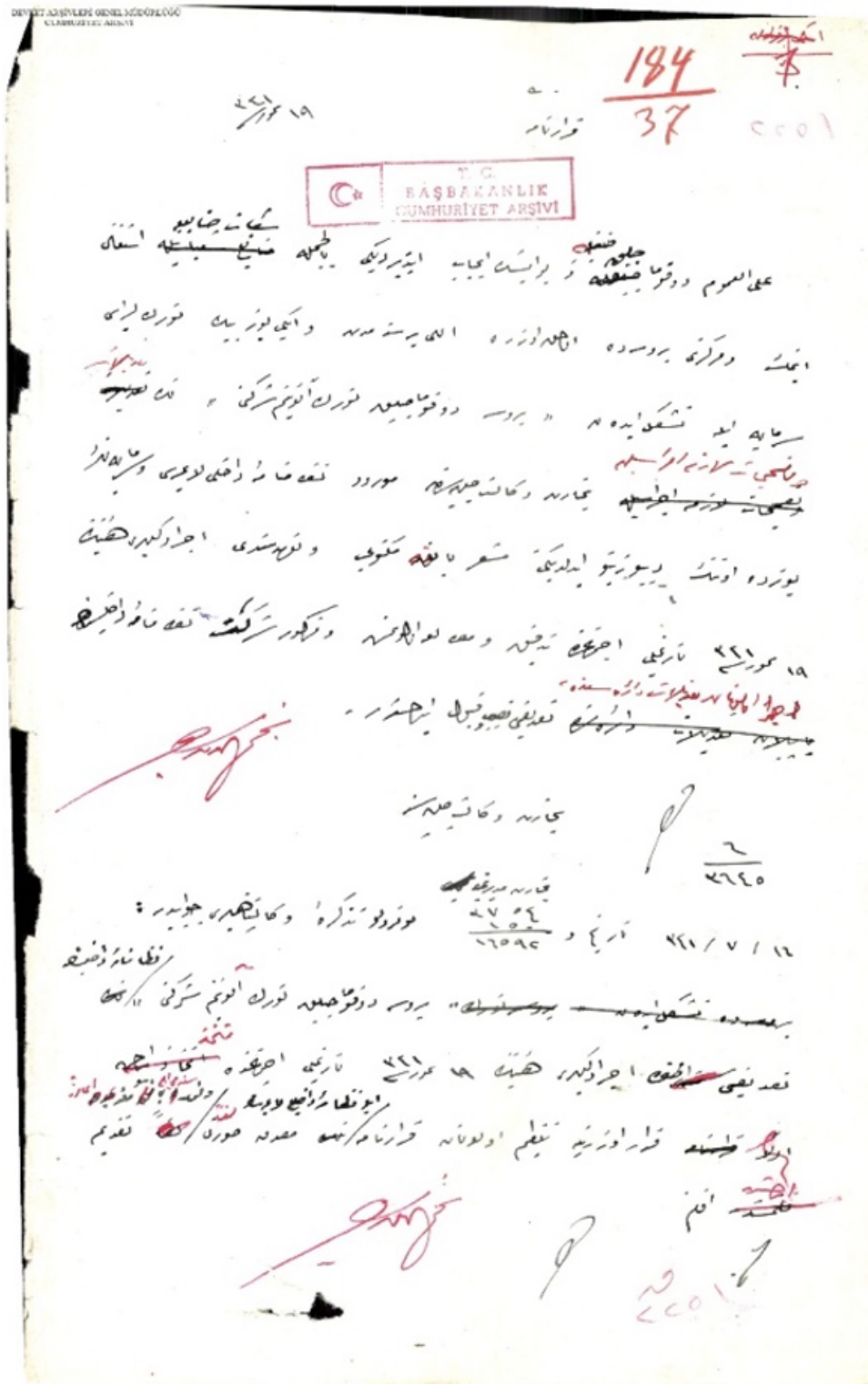
Ek 4

16 Haziran 1340 (1924) tarihli Bursa Mensucat Türk Anonim Şirketi'ne ait belge

Ek 6

16 Temmuz 1341 (1925) tarihli Ticaret Müdürlüğü'nün Ticaret Bakanlığı'na yazısı ve içtüzük

Ek 7

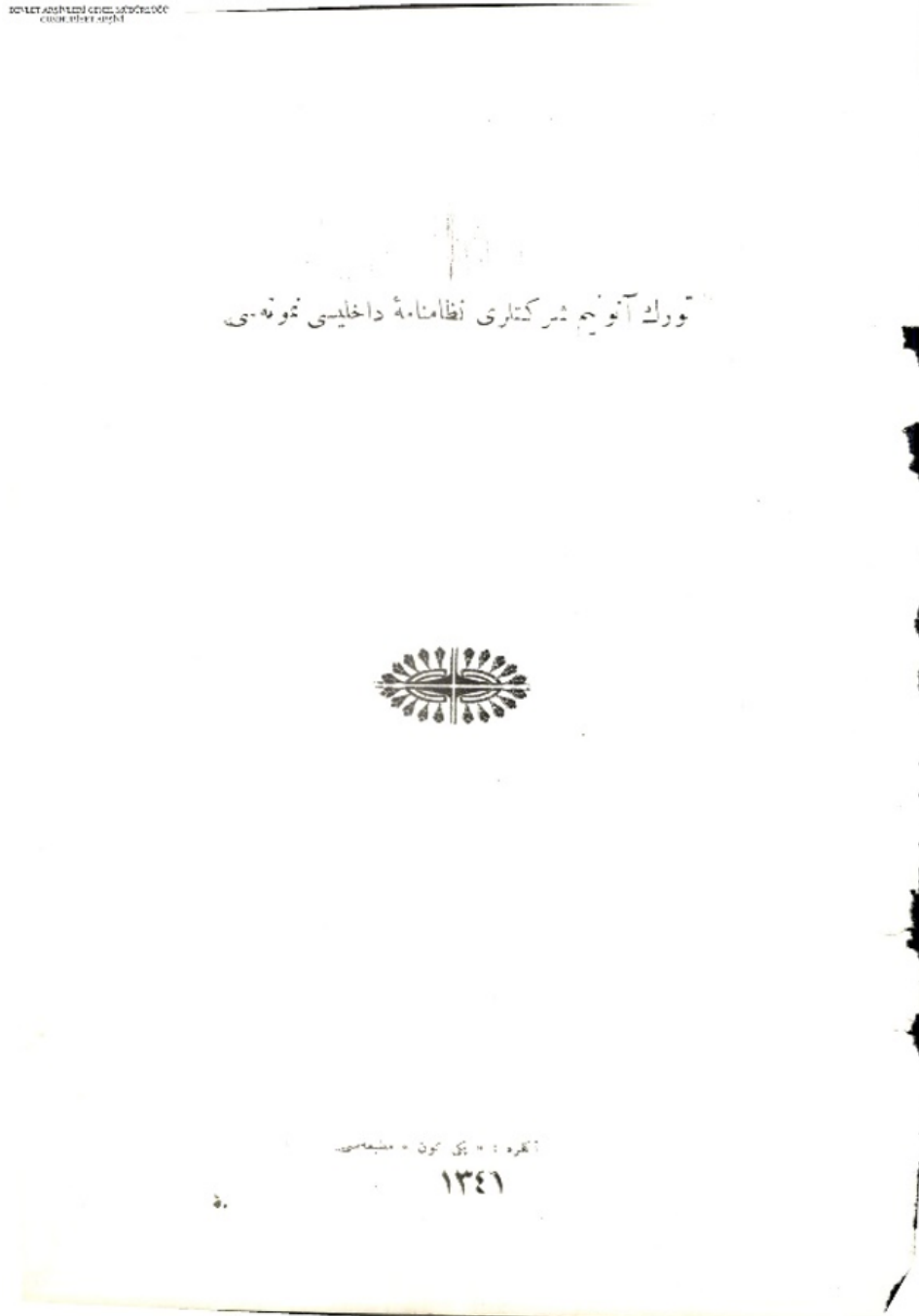
16 Temmuz 1341 (1925) tarihli Ticaret Müdürlüğü'nün Ticaret Bakanlığı'na yazısı ve içtüzük

[illegible]

Ek 8

16 Temmuz 1341 (1925) tarihli Ticaret Müdürlüğü'nün Ticaret Bakanlığı'na yazısı ve içtüzük

Ek 9

16 Temmuz 1341 (1925) tarihli Ticaret Müdürlüğü'nün Ticaret Bakanlığı'na yazısı ve içtüzük

REVUE ARGENTINE DE LINGUISTIQUE
CONVERTIR ARGENT

تورك آنونيم شركتلى نظامنامه

داخلی نمونہ

برنجی فصل

شرکت تشکیلی و مقصدی واسمی و مرکزی

پائندہ

برنجی مادہ — علی الصوم روضہ علیہ
وزارت اہباب ایسی مایہ شہانہ
صاحبہ اشفاق

۱۱
 خصوصاً ساقی ایچرا (قلل) او زود زود بحرین
 اعضا فرستد که ایسه بانقده بر و سه تبعی و
 این کرکلی زاده علی صغیر و این کرکلی زاده
 آقچه و این کرکلی زاده علی و این کرکلی زاده
 محمد و این کرکلی زاده علی و این کرکلی زاده
 قزوه ناجری سالم فرزند و این کرکلی زاده علی

ایله ترتیب و اخراجی بروجہ آتی قرار لاشد۔
یریلان حصہ نواحی بپنشد برتورک آونیم
برکتی تشکیل اولمشدر۔

ایکٹھی مارہ — شرکت عنوانی

روس و قزاقستان

شکرک

لا
روشنی و صاف نمودن و تمهید و تعلیم و تفسیر
ماهیچه اولی

۱۳ بات باتی تاجدار - ہجرتی عباد ،
ہجرتی عباد ، توخجرتی عباد - عباد بات
عادتہ

Ek 10

16 Temmuz 1341 (1925) tarihli Ticaret Müdürlüğü'nün Ticaret Bakanlığı'na yazısı ve içtüzük.

DOKÜMAN ARŞİVİ (DOKÜMAN ARŞİVİ)

تودك آتویم شركتلى نظامنامه داخلی نمونه

اوله جق وتالیق اعتباریه بالجه معاملات
حقته توریکه جمهوریت قوانین ونظامات
حاضره ومستقبله سی تطبیق ایدیه جکدر .
شرکت ، اشخاص حکمیه ملک اموال غیر
منقولیه تصرفلری حقته کی قانون احکامه
توفیقاً اساس مقصد وتدویر معاملات ضمیمه
اموال غیر منقولیه تصرف ایدیه یلیر .

ارجمی ماده - شرکت مرکزى
بروسه - اوله جق وممالک جمهوریه ملک
سائر بر محنده و یا ممالک اجنبیه ده دخی شعبه لری
بوله یله جکدر . شعبه تر آچله قچه تجارت
وکالتنه معلومات ویریه جکدر .

دردیجی ماده - شرکت مدتی بعض
اسبابدن طولانی قطع و یا تعدید ایدلمدیکه
ألی بر - سندن عبارت اوله جکدر .

ایکینجی فصل
سرمایه ومعه مندراتی یاندرور
بشیمی ماده - شرکت سرمایه سی
ایکی یوز بیک تریک براسده

عبارت اولوب برهری اور
تودك لیراسی قیمتده بکری بیلیر

حصه به مقصد
اوربه آینه کرسریدکی و برتر ترتیب و بیلیر
اورنا جقده

بروسه : ۱۰۰۰ عدد ؛
اور : ۱۰۰۰ ؛
البیش : ۱۸۰ ؛

بروسه باشق ترسلک حقته متفق استرانی ایدیه یلیر
اجوره اورده هرسی ؛ دفعه بکری بیک لری ویریه
ترتیب ایدیه بانیقسی نامه قطع و تقصیر ؛ بکری
بروسه نقصانه اولماسه اورده دفعه ویشیه اورده
تا و یا نه برلونا نه ترسده عاقله ایدیه اورده
بکری بر هرکات قیمت ترسلک هر سده ایدیه
اورنا جقده . ترسلک هر سده ایدیه
ایدیه شرکت تقصیر معارضه شرکت سترانه
نکده هر سده دولوی برمه لیب ایدیه تر
ترسلک حقته تدویر اولوزیجی جریه کرک بایت
تقصیر کرک اورده هرک ایدیه بوز هرده دفعه
هر آلدیه ترسلک هر سده طریقه حقته اولما یاقده .

۸ ماده - هر سده ای مجسه اداره اعفایه
بیانده بقیه ایدیه یلیر ایکی زانک اعفای
و شرکت سمن برهری مادی اوله جقده .

۱۰ ماده - شرکت طاعولای تدویرینه
اعطای اورنا جقده سندن و طایفه شرکات
مدیریه مجسه اداره اعفای سندن برینک اورنا
و شرکت سمن برهری مادی اوله جقده .
حقس تقدیرده ایشور اورده ایشور اورده

Ek 12

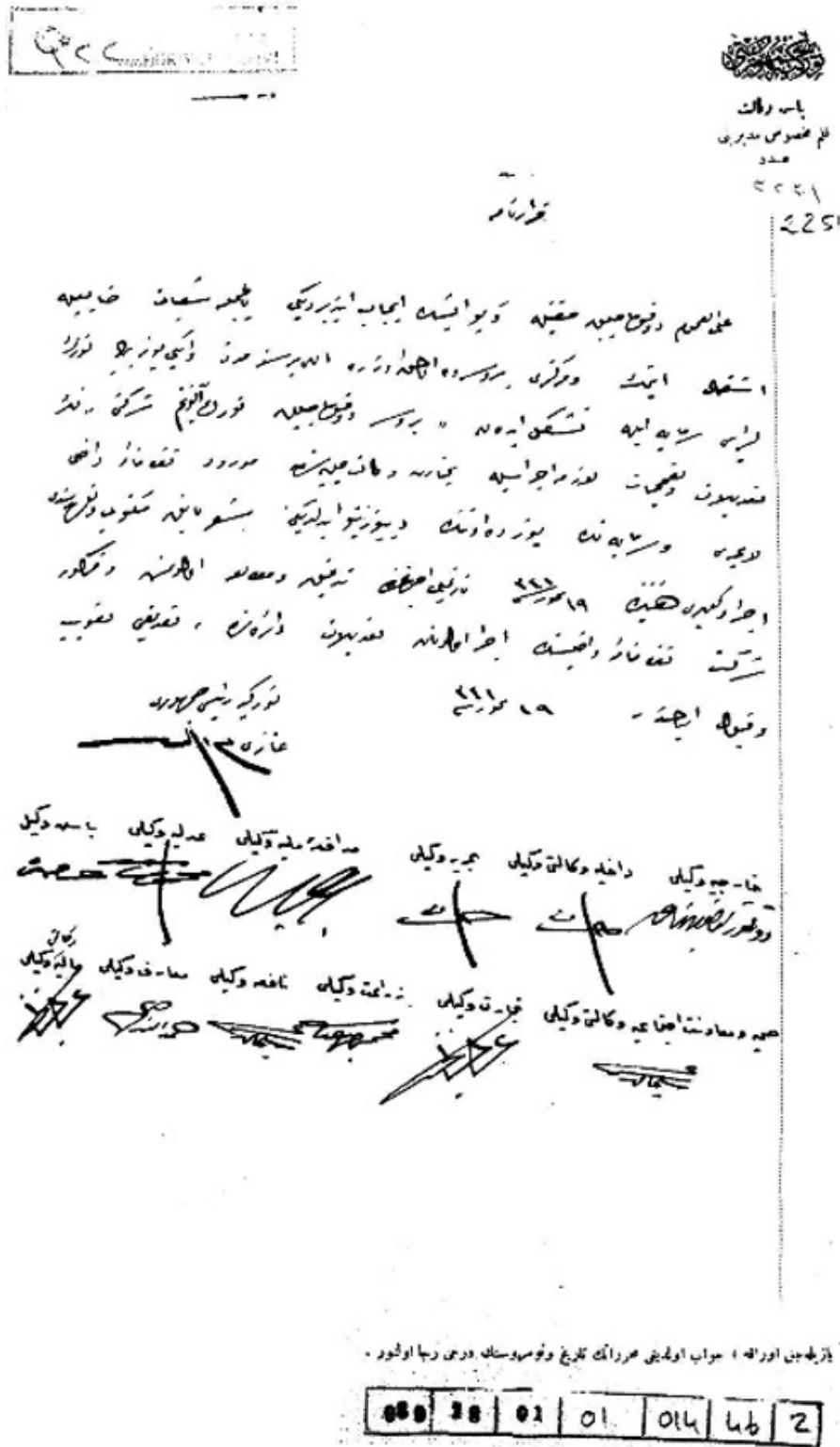
16 Temmuz 1341 (1925) tarihli Ticaret Müdürlüğü'nün Ticaret Bakanlığı'na yazısı ve içtüzük.

LEVRE, AŞUP, ÎN CUM, NU DERLĂC
CUMERȚIT AȘPI

Ek 13

16 Temmuz 1341 (1925) tarihli Ticaret Müdürlüğü'nün Ticaret Bakanlığı'na yazısı ve içtüzük

Ek 14

Akşam Gazetesi 29 Ekim 1933, fabrika görseli

On senelik Cumhuriyet memleketinde, eskiden müzmin halde bulunan eşkiyalığı kaldırmış, emniyeti tesis etmiştir.

Cumhuriyet devrinde, vilyet hususî idarelerince idare edilen ve bu arada maarif, sağlık ve işkani muameleleri, mülki, sivil, askerî idareler ile birlikte çalışarak vilyet emniyeti, 1933 senesinde büyük başarıyla sağlandı. Bu arada vilyet emniyeti, 1933 senesinde büyük başarıyla sağlandı. Bu arada vilyet emniyeti, 1933 senesinde büyük başarıyla sağlandı.

Vilyet idareleri

Hususî idareler hususî idarelerince idare edilen ve bu arada maarif, sağlık ve işkani muameleleri, mülki, sivil, askerî idareler ile birlikte çalışarak vilyet emniyeti, 1933 senesinde büyük başarıyla sağlandı. Bu arada vilyet emniyeti, 1933 senesinde büyük başarıyla sağlandı.

Köy idareleri

Köy idareleri köy idareleri tarafından idare edilen ve bu arada maarif, sağlık ve işkani muameleleri, mülki, sivil, askerî idareler ile birlikte çalışarak köy emniyeti, 1933 senesinde büyük başarıyla sağlandı. Bu arada köy emniyeti, 1933 senesinde büyük başarıyla sağlandı.

Ziraat işleri

Ziraat işleri ziraat işleri tarafından idare edilen ve bu arada maarif, sağlık ve işkani muameleleri, mülki, sivil, askerî idareler ile birlikte çalışarak ziraat emniyeti, 1933 senesinde büyük başarıyla sağlandı. Bu arada ziraat emniyeti, 1933 senesinde büyük başarıyla sağlandı.

İPEKİŞ

Cumhuriyetin onuncu yıldönümü münasebetile muhterem müşterilerini saygı ve sevgi ile selâmlar

Ek 15

Mustafa Kemal Paşa'nın ziyareti

DEVLET T.C. Acele P.T.T. 10268 Nu. 251

Telegraf muhaberatından dolayı mes'uliyet kabul etmez.

Tarih: 10268

Açres. T.C. BASBAKANLIK CUMHURİYET BAŞKANLIĞI

17 makina basında bas vekil ismet paşa

G = Gayri resmi demektir.

İLK MERKEZ	No.	Kelime	VERİLDİĞİ	R. G. (*)	ORTA MERKEZ	ALINDIĞI	İMZA
			Tarih	Saat		Tarih	Saat
519.		bursa	528	19	20/10	191	20

reisicumhur hz. nin bugün öğleden sonra yeni kaplıca ve otel binalarını ipek is. fabrikasını ve askeri hastaneyi gezerek kiosklerine avdet buyurduklarını hürmetle arz ederim efendim - r. c. kalemî mahsus muduru hasan siza

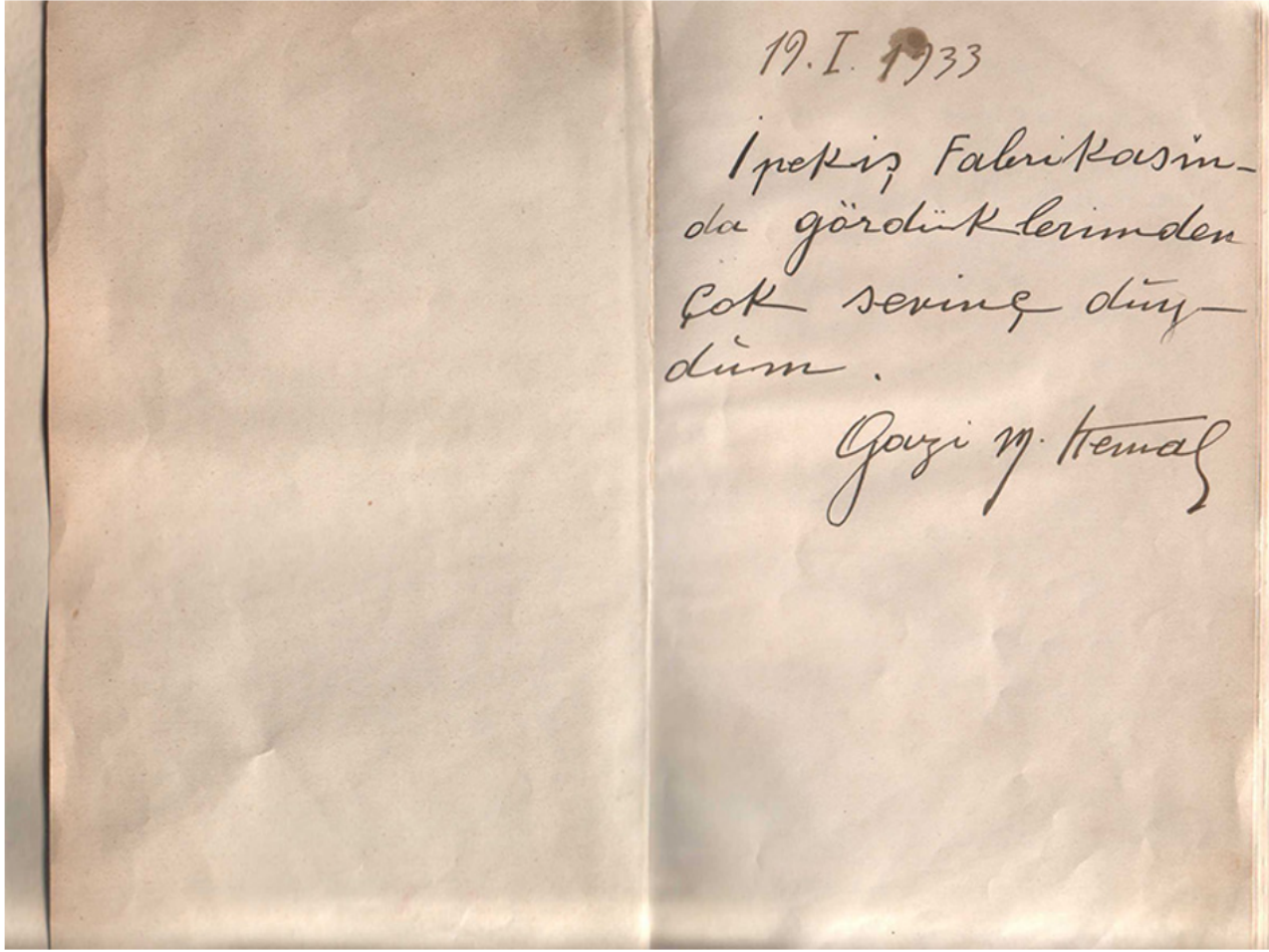
-3-

030	10			2	17	4
-----	----	--	--	---	----	---

Ek 16

Atatürk'ün fabrikayı ziyaretinde anı defterine yazdığı sayfa

Ek 17

20 Ocak 1933 tarihli Cumhuriyet gazetesinde Mustafa Kemal Paşa'nın Cumhurbaşkanı olarak Bursa ziyareti ve izlenimler

Hayat Ansiklopedisi 24 BÜYÜK BİR KÜLLİYEHİ BİR ARADA EVİNE GÜLERKEN HAYATLA ANIRIR. HER EVDE BİR İLİM BİLMEK İZLER.

İSTANBUL — ÇARŞI — 20 Ocak 1933

Cumhuriyet

Bölünme sayı: No. 3229 Cuma 20 Ocak 1933

Reisicumhur Hz. nin Dünkü Tetkikatları

Gazi Hz. Çekirge'de asrı kaplıcayı ve İpekîş fabrikasını gezdiler

Enebiye böyle mi Muamele olunur?

Aslı İsmail Ağa, Paşa'nın Bursa'ya geldiği gün, Bursa'da bulunan asrı kaplıca ve İpekîş fabrikasını gezdiler. Asrı kaplıca, Bursa'nın en eski mezarlığıdır. Asrı kaplıca, Bursa'nın en eski mezarlığıdır. Asrı kaplıca, Bursa'nın en eski mezarlığıdır.

Gazi Hz. İpekîşin faaliyeti- tinden memnun kaldılar

Büyük Reis askeri hastanede yeni bir atom modeli kâşifinin izahatını dinlediler

Celâl B. mühim

Temalardaki durum

Bursa 19 (Tefrika) — Bursa'da bulunan asrı kaplıca ve İpekîş fabrikasını gezdiler. Asrı kaplıca, Bursa'nın en eski mezarlığıdır. Asrı kaplıca, Bursa'nın en eski mezarlığıdır. Asrı kaplıca, Bursa'nın en eski mezarlığıdır.

İpekîş fabrikasında

Bursa 19 (Tefrika) — Bursa'da bulunan asrı kaplıca ve İpekîş fabrikasını gezdiler. Asrı kaplıca, Bursa'nın en eski mezarlığıdır. Asrı kaplıca, Bursa'nın en eski mezarlığıdır. Asrı kaplıca, Bursa'nın en eski mezarlığıdır.

Başvekilin bayram tatili

İsmet Paşa'nın Bayram tatilini Antalya ve havalisinde geçireceği anlaşıyor

Başvekilimizin azmet veya avdetle ve Afyonkarahisar'da Gazi Hz. ile mülakatı muhtemeldir

Bursa 19 (Tefrika) — Başvekilimizin azmet veya avdetle ve Afyonkarahisar'da Gazi Hz. ile mülakatı muhtemeldir.

2 tıfıs vak'ası

Limandaki bütün gemiler dezenfekte edilecek

Bursa 19 (Tefrika) — Limandaki bütün gemiler dezenfekte edilecek.

Barçlar mas'alesi

İkinci Hoover-Roosevelt mülakatı bugün olacak!

İlci Reisicumhur tahdidi teslihat ve Çin-Japon işlerini de görüşecekler

Bursa 19 (Tefrika) — İkinci Hoover-Roosevelt mülakatı bugün olacak!

Kurtasieyilik

Tekil edilen tali ko-masyon dün toplandı

Bursa 19 (Tefrika) — Kurtasieyilik Tekil edilen tali ko-masyon dün toplandı.

Hariye Vekili

Cenove'ye gidiyor

Bursa 19 (Tefrika) — Hariye Vekili Cenove'ye gidiyor.

Kafir ve Boşveki

Bursa 19 (Tefrika) — Kafir ve Boşveki.

Nazariyat

Bursa 19 (Tefrika) — Nazariyat.

Resim neşrettirmeden de müsabakaya girilebilir

Seçme müsabakası hakkında tafsilat

Bursa 19 (Tefrika) — Resim neşrettirmeden de müsabakaya girilebilir.

Ek 18

Milliyet Gazetesi, 8 Kasım 1932 ve Son Posta Gazetesi, 10 Kasım 1932 Tarihli Görseller ve Şirket Reklamları

SEYRİSEFAİN
 Merkez acentesi: Özalp Köprü-
 başı No 2342 Şişli A. S. Binası
 Mithatpaşasından No 2. 2342.

İZMİR - PİRİ - İSKENDERİYE POSTASI
(EGE) 8 ilin teyisi
 Şab 11 de.

TRABZON POSTASI
(Cumhuriyet) 9 ilin teyisi
 15 de. Düzceye Trabzon'a
 da uğrar.

İZMİR - MERSİN - POSTASI
(MERSİN) 9 ilin
 10 de. Te-
 yisi 15 de. Ge-
 lita okunmuş kalır.

YELKENCI VAPURLARI
 KARADENİZ POSTASI
SAMSUN
 Vapur 8 Teyisini
SALI
 10 de. Te-
 yisi 15 de. Ge-
 lita okunmuş kalır.

MİLLİYET SALI 8 TEYİSİNİ 1922

IPEKİŞ'in Yeni ve Büyük Bir Muvaffakiyeti..

İpekiş kadın çamaşırları ve elişleri dairesi açıldı..

IPEKİŞ kumaşlarından yapılmış, elişleri ile süslü
 en zarif, en cazip

Pijamalar, kimonolar,
 Blüzler, kombinezonlar,
 Her türlü iç çamaşırları...

SERAP İPEKİŞ:

Yatak takımları, yastıklar
 İşlemeli salon perdeleri
 Cazip cihaz takımları,
 Cana yakın bebek levazımı.

Her biri birer şaheser olan bu modelleri İPEKİŞ'e gidip görünüz..

16 Sayfa

SON POSTA

Tegritimci 10

İPEKİŞ'İN YENİ VE BÜYÜK BİR MUVAFFAKİYETİ

**İpekiş kadın çamaşırları ve
elişleri dairesi açıldı**

**İpekiş kumaşlarından yapılmış,
elişleri ile süslü en zarif, en cazip:**

İPEKİŞ'teki
modellerden

*PİJAMALAR, BLÜZLER
KOMBİNEZONLAR,
KİMONOLAR VE HER
TÜRLÜ İÇ ÇAMAŞIRLARI,
İŞLEMELİ YATAK VE
SALON TAKIMLARI,
YASTIKLAR, EN CAZİP
CİHAZ VE BEBEK TAKIMLARI...*

**Her biri birer şaheser olan bu modelleri
İPEKİŞ'e gidip görünüz.**

Ek 19

İpekiş Logosu

İPEKİŞ
BURSA DOKUMACILIK ve TRİKOTAJ
Türk Anonim Şirketi
İDARE MERKEZİ
İstanbul - Sultanahmet Meydanı 124

Telgraf : İPEKİŞ
Telefon : 25666
Posta kutusu : 27 İstanbul

Sermayesi : 1.400.000 T. L.

No. **3/28**

İstanbul, 14 Ocak 1952

T . C.
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI
Ticaret ve Tic. Anlaşmalar D. U. Md.
A N K A R A

Bilâ tarih ve Şube 4, Alman D.10 (562) sayılı yazınıza cevaptır.

Sözü geçen mektubunuzda mevzuubahis banka makbuzları...
noterden musaddak suretleri/ⁿⁱⁿyazınız alınmadan, 17 Aralık 1951 tarih,
3/18165 No.11 mektubumuza ilişik ve iadeli taahhütlü olarak sunuldu-
ğunu arzederiz.

Derin Saygılarımızla
BURSA DOKUMACILIK VE TRİKOTAJ
T.A.Ş. "İPEKİŞ" UMUM MÜDÜRLÜK

[Signature]

20.11.2020 tarih ve 31796705 sayılı Karar ile gizliliği kaldırılmıştır.

7

Ek 20

Fabrika Binası

